

RESAN TILL GRÄNSLANDET

OM PROFETISK PREDIKAN I EN
FÖRÄNDERLIG TID

Av Hanna Brande
Handledare FD Niclas Blåder
Examinator PhD Anders Göranson,
lärare i homiletik Svenska kyrkans utbildningsinstitut
Association of Chicago Theological Schools
Lutheran School of Theology at Chicago – LSTC
Doctor of Ministry in preaching program class 2017

Innehållsförteckning

1. Bakgrund och inledning	3
1.1 Syfte, frågeställning och metod.....	6
1.1.1 Syfte.....	6
1.1.2 Frågeställning	7
1.1.3 Metod och uppsatsens struktur	7
2. Om profetisk predikan	8
2.1. Profetisk predikan i historien.....	9
2.1.1 Profeterna i Gamla testamentet	9
2.1.2 Martin Luther	10
2.1.3 Dietrich Bonhoeffer	12
2.2 Min kontext – en tid i förändring	13
2.3 Profetisk predikan i min kontext	16
2.3.1 Glöm inte bort dig själv!	17
2.3.2 Nåden som utgångspunkt	18
2.3.4 Benämna det som skaver	19
2.3.5 Visa på vägar framåt – Gemenskapen som ett tecken för Guds rike	21
2.3.6 Ett innehåll och en metod att följa.....	23
3. Predikningarna	23
3.1 Första predikan.....	23
3.1.1 Reflektioner kring predikans förberedelse.....	24
3.1.2. Predikomanus Förlåtelse utan gräns, 23 efter trefaldighet årg 2	25
3.1.3 Församlingsprojektgruppens respons	27
3.1.4 Reflektioner efter predikan	29
3.1.5 Handledarnas respons.....	29
3.1.6 Summerande tankar över den första predikan	31
3.2 Andra predikan	33
3.2.1 Reflektioner kring predikans förberedelse.....	33
3.2.2 Predikomanus Söndag före domsöndag årg 2	34
3.2.3 Församlingsprojektgruppens respons	36
3.2.4 Reflektioner efter predikan	38

3.2.5	Handledarens respons.....	38
3.2.6	Summerande tankar över den andra predikan	40
4.	Slutsatser	41
4.1	Profetisk predikan i min kontext	42
4.2	Är jag en profetisk predikant relevant för min kontext?	44
4.3	Det tredje rummet.....	45
5.	Profetisk predikan – utanför kyrkan.....	47
5.1.	De tre samtalen	49
5.1.1	Susanne Kvarnlöf, fotograf och journalist vid Östersundsposten	49
5.1.2	Linda Petersson, konstnär	51
5.1.3	Malin Palmqvist, kulturjournalist och teaterkritiker på Länstidningen Östersund	52
5.1.4	Kort summering och reflektion av samtalen	54
5.2.	Resan till Gränslandet.....	55
6.	Sammanfattning	55
7.	Summary in English.....	57
7.	Litteraturlista	59

1. Bakgrund och inledning

Mellan åren 2012-2014 gick jag den kvalificerade predikofortbildningen i Uppsala på Fjellstedtska skolan. Då tjänstgjorde jag i Frösö församling, som är grannförsamling med Östersund. En församling med en lång historia och ett gudstjänstsammanhang som var stabilt och traditionsbundet. Då ville jag bryta mig loss från det traditionsbundna och valde att förlägga mina två predikoprojekt till vardagskyrkan (Hornsberg), som används för verksamhet och veckomässor och inte i söndagens huvudgudstjänst i 1100-talskyrkan, Frösö kyrka.

Jag tycker själv att jag kan se en tydlig röd tråd mellan mina två församlingsprojekt. Jag började i det första ”Predika tradition och liv” att söka mig fram till ett narrativt uttryck som jag ville skulle vara både levande och också stadigt förankrad i kyrkans tradition. Och jag tänkte mig det narrativa som tredelat, orden, kroppen och rummet. Den litteratur jag lutade mig mest mot var Ann-Louise Erikssons bok *Att predika en tradition: om tro och teologisk literacy* samt Bo Larssons bok *Gestalta möjliga världar: Predikostrategier för 2000-talet*.

De största AHA-upplevelserna jag gjorde med det första projektet var att jag kände mig stärkt i att jag redan hade ett narrativt uttryck men inga narrativa predikningar och att det också är ett sätt att predika. Jag lärde mig mycket om min röst, som jag trodde hade varit meditativ och eftertänksam. Den var bara långsam, vilket gjorde den en aning onaturlig. Jag lärde mig att använda rum och kropp, på ett nytt sätt och som gör att jag känner mig trygg i rummet och i mig själv.

Genom församlingsprojekt två ”Utanför paradiset” ville jag närma mig stororden, som jag i det första projektet upptäckte att jag gärna gick stora lovar runt, just för att de är storord. Rädslan satt mycket i att jag genom att prata om dem skulle förminska dem. Jag fokuserade på synden som storord och huvudböckerna blev Eva-Lotta Granténs bok *Utanför paradiset: Arvsyndsläran i nutida teologi och etik* samt W Paul Jones *Theological Worlds: Understanding the Alternative Rhythms of Christian Belief*. Och jag gjorde det svårt för mig. Jag valde att predika om synden utifrån Jones teologiska världar 3, 4 och 5. Min största AHA-upplevelse med detta projekt var att jag numer inte väjer för det som jag själv anser som det svåra frågorna, snarare benämner jag dem, men de får aldrig stå ensamma. Synden behöver nåden och förlåtelsen, mörkret behöver ljuset osv...

Och nu är jag framme vid projekt 3. Det som ska knyta ihop allting och samtidigt blicka framåt. Då lägger jag siktet mot profetisk predikan. Att hitta min profetiska röst som jag

inbillar mig bor någonstans inom mig. Och det är på något vis som att Gud, samtiden och sammanhanget tvingar mig till det. Samhällsklimatet har hårdnat. De sociala medierna handlar om positionering och befästande av ståndpunkter. Den ökande invandringen har påverkat vårt samhälle och vårt gudstjänstliv och kräver sin reflektion. Jag inbillar mig också att jag själv har mognat och fördjupats, både som människa, präst och predikant. Jag har bytt predikorum, från traditionstyngda Frösö kyrka och vardagskyrkan i Hornsberg till Stora kyrkan i Östersund och jag tänker att det har gjort något med mig som person. Man hör det ju bara på namnet; Stora kyrkan. Ritad av Lars Israel Wahlman, som också ritat Engelbrektskyrkan i Stockholm. Byggd och invigd under andra världskriget, med tydliga nationalromantiska drag och med en 170 kvadratmeter stor al fresco-målning som altartavla, målad av konstnären Hilding Linnqvist som också målat ett syskon till denna altartavla i Sofia kyrka i Stockholm.¹ I gudstjänsten möter det där nationalromantiska det nya Sverige och mitt i allt detta så är min uppgift att vara en röstbärare, både för Gud men också för människor. Jag tror och känner, att hitta ett profetiskt tilltal i det sammanhanget, är helt adekvat och i samklang med den tid vi lever i nu.

Jag tjänstgör alltså sedan hösten 2014 som komminister och enhetschef för gudstjänst- och musikenheten i Östersunds församling. Det är Härnösands stifts största församling och den följer stadens gränser. När församlingsinstruktionen fastställdes 2015-11-11 bodde det 28 105 personer varav 75,4 procent av dessa är medlemmar i Svenska kyrkan.² Jag tjänstgör huvudsakligen i Stora kyrkan som jag ovan beskrivit. Det är församlingens huvudkyrka, där det firas huvudgudstjänst varje söndag. I de övriga tre stadsdelskyrkorna (Marielund, Lugnvik och Odensala) firas gudstjänst varannan söndag. I och med den ökande flyktinginvandringen som skett de senaste åren har vi sett en ökning av nationaliteter som besöker våra gudstjänster och då särskilt gudstjänsterna i Stora kyrkan, som på grund av sin storlek och sin centralt belägna plats blivit den kyrka som de i första hand söker sig till. Mötet med nya kulturer och nationaliteter ruskar om och man upptäcker saker om sig själv som gudstjänstfirande församling, saker som man tidigare inte reflekterat över. Det blev en ökad medvetenhet och närhet till den globala orättvisa vi bara läst om i tidningar. Detta gör något både med den gudstjänstfirande församlingen som tidigare varit rätt homogen och det gör också något med prästernas predikningar, då kontexten förändras. När den gudstjänstfirande församlingen, som jag uppfattar den, utgjordes av en relativt homogen medelklass i ett samhälle som till synes

---

¹ Info om Stora kyrkan https://sv.wikipedia.org/wiki/Stora_kyrkan_%C3%96stersund (hämtad 2017-02-28)

² Församlingsinstruktion Svenska kyrkan Östersund Dnr ÖF 2014-23-600.

har det rätt bra, så var predikningarnas fokus riktad till vårt inre välbefinnande och individens möjlighet att förverkliga sig själva, snarare än att belysa social och global orättvisa. Då kändes det inte nödvändigt att bygga och prata om gemenskap när vi var en relativt homogen grupp. Men när olikheten flyttar in ökar behovet av att skapa gemenskap, att vi trots och samtidigt pga. vår olikhet hör ihop som en kropp, genom Kristus. Något som också speglas i Östersunds församlings församlingsinstruktion som antogs av kyrkofullmäktige 2015-11-11 och med den övergripande visionen:

”Östersunds församling vill med Kristus i centrum vara mångfaldens och gemenskapens kyrka

Detta sker genom att vi:

- Med alla sinnen lyssnar till och bär röst åt både Gud och människor.
- Vandrar tillsammans med människor på livets väg.
- Är budbärare för evangeliet.
- Är gränsöverskridande.

Ty liksom vi har en enda kropp men många lemmar, alla med olika uppgifter, så utgör vi, fast många, en enda kropp i Kristus, men var för sig är vi lemmar som är till för varandra. (Rom 12:4-5)

Vår vision bygger på denna bärande bild, att vi både som enskilda individer, som kyrka och församling är delarna i Kristi kropp. Alla olika men lika viktiga och bidragande till både mångfalden och gemenskapen.”³

De fyra att-satserna som ska möjliggöra visionen att vara mångfaldens och gemenskapens kyrka står både för sig själva, men är samtidigt beroende av varandra precis på samma sätt som kyrkans grundläggande uppgift. De utgör var för sig gudstjänst, undervisning, diakoni och mission. I denna uppsats vill jag ta spjärn i och borra mig djupare in i den första att-satsen, att bära röst åt både Gud och människor, som jag tänker att predikan är ett verktyg för.

---

³ Svenska kyrkan Östersunds församlingsinstruktion Dnr ÖF 2014-23-600.

1.1 Syfte, frågeställning och metod

1.1.1 Syfte

Syftet med denna uppsats är att i den specifika miljö jag befinner mig i, arbeta med profetisk predikan. Detta som en möjlig väg att möta och hantera det som händer när församlingen går från att vara relativt homogen och introvert till att bli en mångfald av nationaliteter och kulturer, samtidigt som den tid vi lever i är en tid präglad av polarisering, ökad främlingsfientlighet och social orättvisa.

Med församlingens vision i bakhuvudet och med blicken riktad på våra gudstjänster och våra predikningar så anar jag att vi är på väg i ett nytt skede i vår församling och kanske också i stora delar av Svenska kyrkan. Min egna högst personliga reflektion är att vi i våra predikningar håller på att flytta fokus från att predika om det inre välbefinnandet till att trevande försöka adressera det som skaver i samhället runtomkring oss. Och jag tänker mig att detta beror på att vi i våra gudstjänster ser att vi blir fler och fler nationaliteter och att vi blir medvetna om att vi som delar gudstjänstgemenskap med varandra är olika, att vi kommer från olika sammanhang och i viss mån också olika social klass. Predikningarnas fokusförflyttning från det inre välbefinnandet till att adressera det som skaver i samhället runtomkring blir en nödvändighet och då gäller det att hitta form och röst för det och i mitt fall i linje med församlingens övergripande vision.

Tre veckor i Chicago vid ACTS Doctor of Ministry in Preaching sommaren 2016 med fördjupningskursen *Preaching from the Margins* har fördjupat det intresse för profetisk predikan som har börjat gro hos mig. Därför vill jag både metodiskt och medvetet närma mig den genren, för att se om det finns element i den genren som kan hjälpa mig att finna ett tilltal som är relevant i det sekulära och samtidigt mångkulturella sammanhang jag befinner mig i.

Mångfald och gemenskap är som nämnts det två grundläggande begreppen i församlingens vision. Om vi inte hade sett ett ökande av olika nationaliteter i våra gudstjänster och verksamheter är jag övertygad om att mångfald inte hade varit med som ett av de grundläggande begreppen i visionen. Det säger något om det sammanhang och den tid vi lever i, att vi måste förstärka gemenskapen med ett mångfaldsbegrepp.

När vi då sedan riktar våra blickar mot det omkringliggande, så ser vi en ökning av främlingsfientlighet och polarisering. Något som står i rakt motsats till gemenskap och mångfald.

Den profetiska uppgiften blir således att visa på att Gud kan och vill visa på en alternativ framtid, bortom polarisering och främlingsfientlighet. En framtid av mångfald och gemenskap.

1.1.2 Frågeställning

Min huvudfrågeställning är att jag vill ta reda på vad profetisk predikan är och hur jag med hjälp av profetisk predikan som metod kan ta mig an den i syftet nämnda profetiska uppgiften samt göra den relevant i det sammanhang jag står i. Ytterligare en fråga som berör den första och som jag mer ytligt kommer att beröra är hur personer med ickekyrklig bakgrund tar sig an den profetiska uppgiften i sina sammanhang och vad vi kan lära av varandra.

1.1.3 Metod och uppsatsens struktur

I kapitel 2 kommer jag att göra ett nedslag i historien, för att lägga grunden till varför jag anser att profetisk predikan är relevant i vår tid och i min specifika kontext. Nedslaget i historien kommer jag att göra hos profeterna i Gamla testamentet, Martin Luther och Dietrich Bonhoeffer. Valet av dessa tre är deras historiska sammanhang, spridningen över en lång tidsperiod samt att de är betydande för Svenska kyrkans historia och därmed den kontext jag befinner mig i. Därefter kommer jag att precisera och utveckla mitt sammanhang för att sedan med hjälp av teologerna Walter Brueggemann, Christine M. Smith och Barbara K. Lundblad belysa viktiga teman för en profetisk predikan och metod i min specifika kontext.

Därefter kommer jag i kapitel 3 komma in på den praktiska delen, de två predikningarna genom vilka jag ska pröva det profetiska genom. Predikningarna har skett vid två tillfällen i Stora kyrkan, Östersund. De har filmats och därefter setts och kommenterats av handledare Niclas Blåder, den första även av kursledare från Chicago Claudio Carvalhaes.

Församlingsprojektgruppen som hjälper mig belysa det profetiska tilltalet i mina två predikningar utgörs av fem gudstjänstovana samt fem gudstjänstvana personer. Valet av denna sammansättning i projektgruppen är för att se om predikningarnas tilltal och innehåll fungerar hos dessa två grupper samt den respons de kan ge mig tillbaka kring det profetiska tilltalets relevans i vår gemensamma kontext. Församlingsprojektgruppen har jag samlat i direkt anslutning till respektive predikan. Metoden för samtalen har varit rundabordssamtal med början i vad de hörde och kände för att därefter samtala om innehåll.

I kapitel 4 presenterar jag mina slutsatser kring vad profetisk predikan är och hur jag med hjälp av profetisk predikan som metod tog mig an den profetiska uppgiften och om jag lyckades göra den relevant i det sammanhang jag står i. Därefter i kapitel 5 berör jag genom samtal med tre personer med ickekyrklig bakgrund hur de tar sig an den profetiska uppgiften i sina sammanhang och vad vi kan lära av varandra. Dessa samtal kommer jag också spegla genom de teman jag tecknade i kapitel 2, för att se beröringspunkter och olikheter.

2. Om profetisk predikan

Profetisk och profetisk predikan är ett stort begrepp som behöver definieras. Leonora Tubbs Tisdale beskriver problematiken i sin bok *Prophetic Preaching A pastoral Approach* där hon i inledningen ger en bild av hur begreppet används och har använts. Hon menar att begreppet profetisk predikan kan visa på apokalyptiska predikningar som har sina rötter i Uppenbarelseboken eller som söker sitt stöd i gammaltestamentliga texter som siar och förutbestämmer framtiden. Men i den stora fåran används begreppet profetisk för att beskriva predikningar som är baserade på profettexter ur Bibeln och som kallar människor till att leva i Guds vision, i enlighet med vad den specifika bibeltexten adresserar.⁴ De exempel som Tubbs Tisdale ger får man lov att säga tillhöra det förflutna tänkandet när det gäller profetisk predikan, vilket hon också själv säger när hon konstaterar åt vilket håll hennes intressesfär drar: "I am interested in the type of preaching that is cutting edge and future oriented (yet not future predicting), an that addresses public and social concerns."⁵ Det är åt detta håll som mitt intresse för profetisk predikan också drar, vilken också i denna uppsats blir den definition av profetisk predikan jag kommer att utgå ifrån och spegla både den teoretiska och den praktiska delen mot.

I boken *Predikan växer fram* ställer författarna frågan om det finns någon speciell struktur för att predika profetiskt. De konstaterar rätt snabbt att om vi i varje predikan ska vara profetiska, så finns det egentligen ingen struktur för det. Deras sätt att närma sig profetisk predikan blir genom den latinamerikanska befrielsesteologin och begreppen iaktta, bedöma och- handla.

---

⁴ Tubbs Tisdale, *Prophetic Preaching A Pastoral Approach*, s 3.

⁵ Tubbs Tisdale, *Prophetic Preaching A Pastoral Approach*, s 3.

Genom Christine Smith får de också begreppen gråta, bekänna och göra motstånd, som parallella eller alternativa till begreppen från den latinamerikanska befrielse-teologin.⁶

I detta kapitel kommer jag att göra några nedslag i historien, för att lägga grunden till varför jag tror att profetisk predikan är relevant i vår tid och i min specifika kontext. Därefter kommer jag att precisera och utveckla mitt sammanhang för att sedan konkret belysa viktiga element för en profetisk predikan i min specifika kontext.

2.1. Profetisk predikan i historien

För att göra en tillbakablick i historien gällande profetisk predikan har jag begränsat mig till tre betydelsefulla tidsepoker och personer. Jag kommer att börja hos profeterna i Gamla testamentet för att sedan göra ett rejält hopp i historien fram till Martin Luther för att till sist landa hos Dietrich Bonhoeffer. Valet av just dessa är för att de var och en har verkat i oroliga brytpunkter i historien samt att Martin Luther och Dietrich Bonhoeffer är särskilt betydande inom den kyrkliga kontext som jag själv står i.

Nedan kommer jag att ge en översiktlig bild av dessa tre och deras tänkande kring profetisk predikan utifrån den definition av profetisk predikan jag ovan tecknat samt ge en grov skiss över det historiska sammanhang som de verkar i.

2.1.1 Profeterna i Gamla testamentet

Att prata om profetisk predikan hos profeterna i Gamla testamentet är att göra profeterna missvisande. Men däremot kan man tala om förkunnelse och gemensamma drag hos profeterna i deras förkunnelse.

Gamla testamentets profeter är uppdelade i de tidigare och de senare profeterna. De tidigare representeras i Gamla testamentets historiska böcker medan de senare återfinns i profetböckerna. Här väljer jag att fokusera på de senare vilka också kan delas in i två kategorier. De som var verksamma före och de som var verksamma efter exilen i Babylon (597-538 f Kr) och tidsepoken sträcker sig från 700-talet f Kr fram till slutet av 400-talet f Kr. Tiden före exilen är den tid som har präglat de då verksamma profeterna mest. En orolig tid med folkförflyttningar, regimskiften och politiska och ekonomiska förändringar. En tid då det gamla Israel raserades och tron på Gud fick sig en törn. Detta gjorde profeterna teologiskt

---

⁶ Ottensten och Johansson, *Predikan växer fram*, s 139ff.

kreativa och deras förkunnelse präglades av etik och den stora utmaningen för dem var att få folket inriktat mot trons kärna i en tid av stor oro och omvandling.⁷

Det som förenar samtliga profeter oavsett tidsperiod och trots deras olikheter och ursprung är deras budskap, som genomgående rör sig kring sociala orättvisor och att inte hålla sig trogen Gud. Detta är grunden för deras budskap, vilken allting speglas genom, om de så gäller gudstjänstliv, familjeliv eller på en samhällig nivå. Tron på Gud och ett samhälle som bygger på rättvisa, sanning och tro är riktningen och visionen.

Hoppet är centralt och tar sig olika uttryck beroende på den nära kontexten. Det framtidsorienterade som Leonora Tubbs Tisdale talar om och som jag nämnt ovan är naturligtvis centralt och är starkt knutet till omkringliggande faktorer. Hur det framtidsorienterade hoppet ändras pga. yttre omständigheter är Jesaja ett typexempel på. Förkunnelsen är riktad i hopp om att Gud efter exilen i Babylon ska börja om med sitt folk, såsom det förkunnats förr. Men när det hoppet inte infriades riktades hoppet istället mot att det någonstans i en avlägsen framtid skulle infrias.⁸

Den profetiska traditionen är muntlig och förkunnelsen kunde äga rum lite var stans och forskare vill mena att för att de skulle få fram sitt budskap genom sin muntliga tradering, så var de beroende av tillgängliga skrivna texter som understödde deras budskap. Till sin karaktär är språket hos profeterna poetiskt och målande.⁹

2.1.2 Martin Luther

I år är det 500 år sedan Martin Luther spikade upp sina 95 teser på kyrkporten i Wittenberg, en viktig milstolpe i reformationen. Efter en diplomatresa till Rom år 1510 fick han bekräftat för sig sina tankar och farhågor om Påven och Rom. Han förfasades över otro hos folket och ett gudstjänstliv utan nerv och avsaknad av fromhet hos prästerna. Inte alldeles olikt den verklighet som profeterna i Gamla testamentet stod i.¹⁰

Som predikant kan jag se att Martin Luther står i samma muntliga tradition som profeterna i Gamla testamentet. Hans språk var vardagligt och begripligt hos den vanliga människan och

---

⁷ Andersson, *Profeterna*, s 10, Viberg, *Profeterna*, s 15f.

⁸ Viberg, *Profeterna*, s 32f.

⁹ Viberg, *Profeterna*, s 33ff.

¹⁰ Krauklis, *Martin Luther – Liv och verk*, s 31ff, s 39f.

hans karisma och äkthet bidrog till att hans predikningar blev vida kända och drog mycket folk. Men hans egen roll i det hela ville han nedtona. Ordet var det viktiga.¹¹

Efter några produktiva år med bokskrivande, bannlysning av påven, ställd inför rätta men med fotfolket med sig startar 1524 ett bondeuppror i Tyskland, inspirerat av Luthers kamp och lära. Kampen var för social rättvisa, men något gick snett och 100 000 bönder fick sätta livet till. Under denna period var Martin Luther både för och emot krav på social rättvisa. Orden från Martin Luther var tidvis skarpa men alltid trogna till Gudsordet.¹²

I punkt 18 i *Om en kristen människas frihet* skriver Martin Luther följande om predikan:

Med Kristus skall och måste predikas på sådant sätt, att därigenom tron hos mig och dig växer och får näring. Tron växer emellertid och får näring, då det talas om för mig, varför Kristus har kommit, vilken nytta och glädje man har av honom, vad han har åstadkommit och givit mig. Detta sker då man utlägger den kristna friheten, som vi har genom honom. Vi är konungar och präster och herrar över allting. Allt vad vi gör är välbehagligt inför Guds ögon och han hör oss, såsom jag sagt tidigare. Ty där människohjärtat lyssnar till Kristus, där måste vara glädje i hjärtats grund.¹³

Hjärtat är det centrala för Martin Luther och hans tänkande kring själva predikan som form. Predikningarna ska tala till hjärtat och det personliga engagemanget hos predikanten är central. Och genom att predikan inte bara ska passera hjärnan utan också hjärtat, så visar Martin Luther på att lyssnaren är en inkluderad aktiv del av predikan.¹⁴ Ett tankesätt gällande predikan som också är sant idag.

I sina bordssamtal sträcker sig Martin Luthers tankar kring predikan utanför den definition av profetisk predikan som genom Leonora Tubbs Tisdale har tecknats som framtidsorienterad. I sina bordssamtal går han från att vara framtidsorienterad till att förutsäga framtiden, men drivkraften är fortsatt motstånd mot social orättvisa.

En stor förändring är alltid att vänta i framtiden, så snart ordet åter sant predikas efter en tid av fördömande och förfalskning. Så var det vid judarnas befrielse ur den babyloniska fångenskapen. Efter den händelsen följde det babyloniska rikets fall och förstörelse. När evangeliet predikades från Sion, gick Jerusalem under. När Guds ord predikades från Rom, upphörde Rom att vara Rom. Vad annat har tyskarna att vänta, som hör Guds ord och föraktar det?¹⁵

---

¹¹ Krauklis, *Martin Luther – Liv och verk*, s 48f.

¹² Krauklis, *Martin Luther – Liv och verk*, s 60, s 93ff.

¹³ Luther, *Om en kristen människas frihet*, s 31f.

¹⁴ Stolt, *Martin Luther Människohjärtat och Bibeln*, s 168f.

¹⁵ Luther, *Bordssamtal*, s 48f.

2.1.3 Dietrich Bonhoeffer

Det skiljer nära nog 400 år mellan Martin Luther och Dietrich Bonhoeffer. Martin Luthers drivkraft var att brottas med sin tids kyrkas ståndpunkter och Dietrich Bonhoeffers var att brottas med den kyrka som Martin Luther hade varit med att forma, men som delar av nu flirtade med Adolf Hitler och nationalsocialismen. I denna oroliga brytpunkt, mellan första och andra världskriget formade Dietrich Bonhoeffer sina tankar.¹⁶

I förordet till boken *Liv i gemenskap* kan man läsa hur Ylva Eggehorn blir drabbad av den frihet som där tecknas och hur centralt Ordet är, Guds ord.¹⁷ Genom det som Dietrich Bonhoeffer visar på i *Liv i gemenskap* kommer jag att försöka visa på några tankar kring det som går att utröna som profetisk predikan.

Gemenskapen är central för Dietrich Bonhoeffer. Vi hör ihop genom Kristus. Dietrich Bonhoeffer skriver så här om gemenskap:

Det innebär för det första, att kristna behöver varandra för Jesu Kristi skull.

Det innebär för det andra, att kristna når fram till varandra endast genom Jesus Kristus.

Det innebär för det tredje, att vi är utvalda av evighet, antagna i tiden och förenade för evigheten, allt i Jesus Kristus.¹⁸

Detta är utgångspunkten genom vilken allting speglas och i kapitlet om den gemensamma dagen, så tecknas den gemensamma gudstjänsten och därmed det som jag ser ligger nära predikosammanhanget och synen på dess funktion och metod. I detta fall är skriftläsningen det närmsta vi kommer. Han menar att Skriften är levande helt och hållet och genom Ordet möter vi Gud. Bibelberättelserna är centrala och när vi läser berättelserna så kliver vi in i berättelsernas sammanhang och blir själv en del av dess sammanhang och delar upplevelsen med berättelsens människor. Vi blir en del av Guds heliga historia på jorden. Därför är det genom berättelserna vi ska söka vår frälsning.¹⁹ För att ytterligare befästa att vi bör vara Bibeln nära skriver han:

Det är inte vårt hjärta som visar vägen, utan Guds ord. Men hur många tänker i vår tid på skriftbevisets nödvändighet? Hur ofta hör vi inte alla möjliga argument ”ur livet” eller ur ”erfarenheten” anföras som stöd för viktiga avgöranden, medan man glömmer att söka stöd i Skriften, som kanske skulle peka i alldeles motsatt riktning!²⁰

---

¹⁶ Craig, *De vågade allt*, s 16ff.

¹⁷ Eggehorn, *Liv i gemenskap*, s 6.

¹⁸ Bonhoeffer, *Liv i gemenskap*, s 11.

¹⁹ Bonhoeffer, *Liv i gemenskap*, s 42f.

²⁰ Bonhoeffer, *Liv i gemenskap*, s 44.

Här kan man klart se hur viktig den bibliska berättelsen är och vikten av att leva genom dess berättelser och därmed hitta en riktning för vårt gemensamma liv tillsammans.

För Dietrich Bonhoeffer är gemenskapen att vi genom och i den tjänar varandra. I det tjänandet är Ordet i centrum, men det är också förknippat med handling. Denna handling börjar med lyssnande till vår medmänniska. När han talar om detta lyssnande så lyser det igenom hur han tänker kring förkunnare, då han menar att förkunnaren har glömt bort hörandets gåva och lagt fokus på att alltid ha något att ge. De glömmet helt enkelt att det ibland är viktigare att höra en att prata. Efter lyssnandet kommer hjälpens tjänst och därefter att bära varandras bördor.²¹

Det finns verkligen drag av det profetiska i Dietrich Bonhoeffers tankar, särskilt när han visar på gemenskapens svårigheter, att det redan från början i en gemenskap osynligt och underförstått är en kamp om positionering inom gemenskapen. En erfarenhet som Dietrich Bonhoeffer lever genom Luk 9:46 när lärjungarna börjar fundera över vem av dem som är störst. Här har vi den ständiga kampen och uppdraget att hålla den visionen levande och som en riktning för vårt sätt att leva, vara och predika. Och det ska hänga ihop både det levda och det talade och riktningen är framåt och det finns en väg att gå och det är att alltid visa och leva gemenskapens möjlighet. Han visar på den sociala orättvisan men ger den en ny riktning, att vi ska leva i gemenskap.²²

2.2 Min kontext – en tid i förändring

I de allra första thesisutkasterna så beskrev jag det sammanhang och den tid vi lever i som sekulär och postmodern. Min tanke var att fundera över hur man predikar profetiskt i en sekulär och postmodern tidsålder. Men ju mer tiden har gått desto mer osäker blir jag och tycker mig ana att verkligheten är mer komplex, att allt förändras och att det förändras så snabbt att vi knappt hinner med. Jag vet inte om samtiden är så sekulär längre, ej heller så postmodern. Jag vet egentligen inte vad vår samtid är. Men det jag vet är att vi har fått ett nytt begrepp. Post truth. Ett begrepp som kom till efter att Donald Trump vann presidentvalet i USA, på fakta byggd av allt annat än sanning. Och det visade sig gå ändå. Vi har också fått en del nygamla begrepp, som vi trodde vi inte skulle behöva höra igen. Polarisering, ett ord som

---

²¹ Bonhoeffer, *Liv i gemenskap*, s 85ff.

²² Bonhoeffer, *Liv i gemenskap*, s 78.

vår ärkebiskop nästan i var och varannan intervju känner sig nödgad att tala om. Vi har fått höra att den politiska eliten, ja eliten överhuvudtaget har tappat kontakten med folket. Vi har fått höra att godhet, numer är något fult och att så fort Svenska kyrkan försöker påvisa social orättvisa i det publika rummet, så anklagas hon för att vara politiserad, medan vi själva skulle vilja säga profetisk.

Som teoretisk grund för det sekulära och postkristna tänkandet och som på ett så briljant sätt sätter finger på sekulariseringen inom kyrkan hade jag tänkt utgå från David Thurfjells bok *Det gudlösa folket*, som kom ut så sent som 2015 och vars allra första meningar börjar med ett påstående om att svenskarna är ett avkristnat folk och att kyrkbänkarna gapar tomma.²³ 2015, när jag formulerade mina första tankar kring vad jag ville skriva om i denna uppsats, ja då var Thurfjells påståendet delvis sant. Men nu gapar inte kyrkbänkarna tomma längre, i alla fall inte i Stora kyrkan i Östersund. Mellan 2015 och 2016 har vi i högmässan, vår huvudgudstjänst, sett en genomsnittlig ökning från 68 till 91 gudstjänstbesökare per gudstjänst, både svenskar och nysvenskar. 2014 var genomsnittssiffran 69.²⁴

Bengt Kristensson Ugglå kom också ut med en bok om sekularisering under 2015, *Katedralens hemlighet*. Jag vill påstå att han har gått ett steg längre i sin analys än Thurfjell gjorde och som jag tror bekräftar den brytningstid som jag upplever att vi befinner oss i. Att det kommer något efter sekulariseringen. Han menar att det under sekulariseringens glansdagar fanns ett likhetstecken mellan sekularisering och förståelsen av det moderna samhället. Religionen var på väg att försvinna. Men, överraskande nog, de flesta började tala om religionens återkomst eller dess nya synlighet, vilket under sekulariseringens högtid inte alls var förenligt med modernitet. Bengt Kristensson Ugglå väljer att tala i termer av religionens återkomst för att på så sätt också påvisa att den aldrig var försvunnen, men han kopplar den inte till kyrkoliv eller renässans för kristendom utan den "...är i stället förknippad med en återsakraliserande rörelselogik (...) en återförtrollning av världen resulterat i en markerad uppvärdering av hemligheten, mysteriet, symbolerna och det mytopoetiska språket."²⁵ Jag vill ändå tro att gudstjänsten, Högmässan med såväl mysteriet, symbolerna och nattvardens sakrament erbjuder precis detta, kanske särskilt för våra nysvenskar, för i det sammanhanget möter de något som de känner igen och något som går bortom den språkliga barriären. För riterna känner de igen.

---

²³ Thurfjell, *Det gudlösa folket*, s 17.

²⁴ Uppgifter hämtade ur vår statistikdatabas. Siffror för 2016 är preliminära.

²⁵ Kristensson Ugglå, *Katedralens hemlighet*, s 117.

Den ökning av gudstjänstbesökare vi sett i Stora kyrkan och som jag nämnde ovan tror jag till stor del beror på den kraftigt ökade invandring som i huvudsak skedde under hösten 2015, då närmare 163 000 människor sökte asyl i vårt land. Man hade gjort en beräkning att ca 7 500 ensamkommande barn skulle komma, men det kom 35 000. Under första halvåret 2015 sökte ca 4 000-5 000 människor asyl, men från juni ökade det kraftigt och toppen nåddes oktober 2015 då ca 35 000 sökte asyl under en och samma månad.²⁶ En del av alla dessa asylsökande kom till vår region och till Grytans flyktingförläggning som ligger i vår grannförsamling, i lokalerna efter en gammal militär övningsförläggning belägen i skogen mellan Östersund och Brunflo en bit ifrån E14. Förläggningen har genom åren varit både okänd och välkänd inom det mediala Sverige, med början i att vara okänd, då det nyårsafton 2014 var en busslast med asylsökande från Malmö som hade skjutsats till Grytan utan information och som vägrade att kliva ur bussen.²⁷ Den händelsen blev refererad till i riksmidia och många journalister uttryckte en sundhet i deras protester. Vi fick nys om svenskarnas endimensionella syn på vad vi förväntar oss av människor som kommer till Sverige efter att ha flytt krig och elände. Det endimensionella synsättet säger att vi förväntar oss av de asylsökande att de ska visa tacksamhet över att ha fått komma hit. Det vi inte begrep var att deras svåra situation fortsatte även här, med att bli flyttade runt mellan boenden, långt bort från sociala sammanhang och med den fortsatta ovissheten om det överhuvudtaget skulle få stanna.²⁸

Den ovan nämnda händelsen satte vår region på kartan gällande asylprocesser, invandring och integration, men det är inget vi vill bli ihågkomna för. *Hej Främling!* är en ideell förening som bildades hösten 2015 men som två år före det har varit verksamma vid Grytans flyktingförläggning. Deras verksamhet bygger på integration via hälsa och friskvård, men de har också körverksamhet och konstprojekt. Nu finns de representerade i hela landet och deras verksamhet skildrades i dokumentärserien *Känn dig som hemma* som sändes på SVT under våren 2016.²⁹

Med vår grannförsamling har vi tillsammans med *Hej Främling!* och andra ideella organisationer varit verksamma vid Grytans flyktingförläggning, med samtalsstöd och språkcafé. Närheten mellan flyktingförläggningen och Östersund samt vår närvaro där har

---

²⁶ <https://www.migrationsverket.se/Om-Migrationsverket/Nyhetsarkiv/Nyhetsarkiv-2016/2016-01-01-Nastan-163-000-manniskor-sokte-asyl-i-Sverige-2015.html>, (hämtad 2017-02-28).

²⁷ Drevfjäll, <http://www.expressen.se/nyheter/flyktingar-vagnar-ga-av-bussen-vid-boende/>, (hämtad 2017-02-28).

²⁸ Gröning, <http://www.expressen.se/kronikorer/lotta-groning/jag-tycker-att-deras-protester-ar-befriande/>, (hämtad 2017-02-28).

²⁹ <http://www.hejframling.se/om-oss/#faq>, (hämtad 2017-02-28) <http://www.op.se/noje/tv/dokumentaren-om-hej-framling-visas-pa-svt-nasta-vecka-har-alltid-haft-en-filmkamera-med-oss>, (hämtad 2017-02-28)

troligtvis gett den ökning av nysvenskar vi ser i vår gudstjänst. Det finns naturligtvis fler kyrkor i omgivningen, men få av dem är ett sådant landmärke som Stora kyrkan är, vilket helt klart också bidragit till dragningskraften.

Med denna solskenshistoria, låter det ju som att allt är frid och fröjd i Östersund, att vi är välkomnande och att den kraftiga ökningen av nysvenskar inte har någon baksida. Men under en kort period i februari 2016 ägde dock ett tiotal våldsattacker mot kvinnor i Östersund rum som fick till följd att polisen gick ut med en varning till kvinnor att inte vistas ute själva.³⁰ Händelsen kopplades till den ökande invandringen, vilket gav bränsle till främlingsfientliga skrivelser på såväl Avpixlat som Flashback.³¹

Den ökande närvaron av nysvenskar i våra gudstjänster påminner mig som predikant och med säkerhet också våra gudstjänstbesökare om att världsläget är oroligt och att det blir angeläget att sätta ord på det som skaver, både i vår direkta närhet, men också i ett globalt perspektiv. Vi måste i denna tid av oro vittna om den framtid som Gud menar är möjlig. En framtid av gemenskap, frid och fred. Jag tänker att vi måste börja precis där vi står, i vårt eget sammanhang och vara detta vittne.

Det är precis där jag är nu och försöker formulera mig och positionerna mig, i denna brytningstid där vi ska återerövra språket, från alla håll, om vi så är sekulära, icke-sekulära, populisterna, journalister, postkristna, posttruth eller präster. Och någonstans bland alla dessa språk och röster vill några, eller många av oss, hitta ett tilltal som är relevant för samtiden och ett uttryck för Guds vilja med världen.

2.3 Profetisk predikan i min kontext

Jag nämnde i inledningen av detta kapitel angående profetisk predikan Leonore Tubbs Tisdale och den ingång hon har till profetisk predikan och som jag delar med henne. Att den ska vara relevant för samtiden, framtidsorienterad utan att vara förutspående och med ett engagemang för social orättvisa i världen och för världen.³² Detta ser jag som centralt och därför lutar jag mig emot och bollar mina tankar med i huvudsak med tre teologer och predikanter som också

---

³⁰ <http://www.svt.se/nyheter/lokalt/jamtland/polisen-varnar-kvinnor-i-ostersund-for-att-ga-ut>, (hämtad 2017-02-28).

³¹ <http://avpixlat.info/2016/03/12/annu-ett-kvinnooverfall-i-ostersund-18-aring-attackerades-av-utlandsk-man/>, (hämtad 2017-02-28).

³² Tubbs Tisdale, *Prophetic Preaching A Pastoral Approach*, s 3.

delar detta synsätt. Det är Christine Marie Smith, Walter Brueggemann och Barbara K. Lundblad.

Christine Marie Smith, är en viktig röst när det gäller profetisk predikan och som man inte kan gå förbi när man som jag intresserar sig för det profetiska tilltalet. Jag kommer att nämna två av hennes viktiga böcker, *Preaching as Weeping, Confession and Resistance* och *Preaching Justice*. Vid tiden för båda dessa böcker var hon ”professor of preaching and worship at United Theological Seminary of the Twin Cities, New Brighton, Minnesota”.³³

Walter Brueggemann, som jag citerade i inledningen, är en av vår tids mest produktiva teologer med fokus på Gamla testamentet i vilket han också innehade en professur i innan gick i pension runt år 2000. Han är också prästvigd för United Church of Christ.³⁴

Barbara K. Lundblad är professor i predikan vid Union Theological Seminary in the city of New York. Hon är också prästvigd i Evangelical Lutheran Church in America.³⁵

Jag kommer att med hjälp av dessa teologer att belysa viktiga teman och aspekter som jag finner relevanta för profetisk predikan i min specifika kontext.

2.3.1 Glöm inte bort dig själv!

I både *Preaching as Weeping, Confession and Resistance* och *Preaching Justice* så identifierar Christine M. Smith ett dilemma som hon och jag delar. Vi är båda vita och privilegierade. Hon utifrån sitt amerikanska arv. Jag utifrån mitt europeiska. Detta menar hon påverkar vårt förhållande till social orättvisa och därmed vårt sätt att predika kring dessa ämnen.

From my years of teaching preaching, and from my work with religious leaders and preachers in the United States and Canada, I make the following observation about preachers and social location: preachers who are from within cultural and ethnic communities that are marginalized, and/or communities that experience forms of social and ecclesiastical oppression, usually are better able to articulate the impact of social location on every dimension of their preaching. Preachers who are Americans or Canadians of European descent, and who experience many of the privileges of

---

³³ Smith, *Preaching Justice*, bokens omslag.

³⁴ https://en.wikipedia.org/wiki/Walter_Brueggemann.

³⁵ Om Barbara Lundblad. <https://myunion.utsnyc.edu/barbaralundblad>, (hämtad 2017-01-15).

ethnicity and class, find it much more difficult to name dimensions of their social location and the ramifications of those dimensions on their preaching.³⁶

Jag tror att detta har påverkat oss som predikanter mer än vi tror, särskilt när det gäller profetisk predikan. Det är och har varit svårt att benämna och göra motstånd mot social orättvisa, för att jag/du är en del av den privilegierade gruppen som just har marginaliserat och därmed varit en del av den sociala orättvisan. Mitt sätt att ta mig igenom dessa dimensioner har blivit just att bli medveten om mitt privilegium och att också benämna det i mina predikningar. Jag undrar om det är medvetenheten om detta som har gjort att Christine M. Smith inte vill benämna sin predikemetod som profetisk, för att det är särskilt svårt att som privilegierad benämna social orättvisa. Jag väljer dock att kalla den för det, utifrån att den är socialt orienterad och ständigt samtida och som vill göra framtiden bättre, för alla.

Jag tror att en nyckel till att kunna hitta ett profetiskt tilltal i en samtida kontext är att blottlägga sig själv och sitt privilegium, om man som jag, är privilegierad. Därför finner jag det problematiskt med att Walter Brueggemann inte reflekterar över sin egen roll, vare sig i sitt författarskap eller som predikant. Inte på samma sätt som Christine M. Smith gör, som medvetandegjorde problematiken med att tillhöra en privilegierad grupp och hur det påverkar relationen till det profetiska tilltalet. Den analysen kan jag inte hitta hos Walter Brueggemann som tillhör en ännu mer privilegierad grupp. Vit, man och högutbildad.³⁷

2.3.2 Nåden som utgångspunkt

Barbara K. Lundblad har skrivit en bok om transformativ predikan, där vägen till förändring börjar i Guds nåd. Nåden är utgångspunkten och kärnan till förändring som går genom motståndet (det som är besvärligt) och alltså tar inte spjörn mot det. Boken heter *Transforming the STONE* med underrubriken *Preaching Through Resistance to Change*. Stenen är metaforen och det begrepp som är den röda tråden genom hela hennes bok. Om stenar kan bli levande i Bibeln, så är människor också förmögna till förändring.

För Barbara K. Lundblad börjar det transformativa/förändringen i nåden, i Guds nåd. Som exempel lyfter hon fram Maria, Jesu mor och ställer sig frågan om var och när förändringen börjar hos henne. Och den börjar just där, i Marias möte med Guds nåd och hur den bryter in och möter henne. Inte för den hon borde vara eller för den hon kan bli, utan för den hon är.

---

³⁶ Smith, *Preaching Justice*, s 3f.

³⁷ https://en.wikipedia.org/wiki/Walter_Brueggemann, (hämtad 2017-02-28).

Barbara K. Lundblad menar att vi genom den kristna historien inte har trott att det är möjligt med förändring genom nåden, utan genom att skapa rädsla för straff eller genom att övertyga människor att det är genom att ångra sig och bekänna sina synder som människan först blir förmögen till förändring. Barbara K. Lundblad tar Jesu första publika ord som exempel. ”När Johannes hade blivit fängslad kom Jesus till Galileen och förkunnade Guds budskap och sade: ”Tiden är inne, Guds rike är nära. *Omvänd er* och tro på budskapet.” (Mark 1:14-15) I den engelska bibelöversättning som Barbara K. Lundblad refererar till så är begreppet *omvänd er* istället *repent* som översatt till svenska blir *ångra*. Så på engelska blir det mer tydligt att det handlar om synd än i den svenska översättningen. Men poängen som Barbara K. Lundblad vill lyfta fram och som stärker hennes idé om att förändring börjar i nåden och inte i ångern är att understryka att *Omvänd er* inte är de första orden som Jesus yttrar utan att *Guds rike är nära*, alltså Guds nåd är nära. Omvändelsen blir endast möjlig för att Guds nåd är nära.³⁸

Sedan gör Barbara K. Lundblad ett konstaterande som jag delar med henne, att nåden för de flesta människor som sitter i våra kyrkbänkar inte är så rotad eller närvarande. Så hur gör vi då? Barbara K. Lundblad menar att vi inte ska prata om nåd, utan att vi ska visa den. Vilket inte alls är lätt, ska sägas. Men riktningen bör vara att vi som predikanter ska hjälpa människor att förflytta oss bortom den kognitiva förståelsen av att nåden är verklig och sann, till den upplevda förståelsen av att nåden är verklig och sann.³⁹

2.3.4 Benämna det som skaver

I boken *Preaching as Weeping, Confession and Resistance* som kom ut 1992 ger Christine M. Smith både en metodisk hjälp i predikoförberedelserna men ger också den fokusförskjutning som jag söker få bekräftad och sätta ord på. Förskjutningen från predikningar med fokus på det inre livet till att blicka utåt, i världen och få syn på orättvisor, snedsitsar och en blick på gemenskap i mångfalden. Hon menar att i predikandet samverkar åtminstone tre världar: bibeltextens värld, predikantens samt församlingens värld i vilken predikan ges. Hon menar att vi ofta fastnar i de två förstnämnda världarna och sällan kommer fram till den tredje världen, den som rymmer den större sociala kontexten i vilken vi lever våra liv.⁴⁰ Så har det också sett ut för mig, som predikant.

---

³⁸ Lundblad, *Transforming the Stone*, s 28f.

³⁹ Lundblad, *Transforming the Stone*, s 31.

⁴⁰ Smith, *Preaching as Weeping, Confession and Resistance*, s 1.

Radical Responsens to Radical Evil, är bokens underrubrik. Den ger en bra inblick i vad hon vill att predikningar och den predikometod hon utarbetat ska göra, nämligen vara en motkraft till världens orättvisor.

Som nämndes i inledningen till detta kapitel, så är det tre ord som utgör metoden för Christine M. Smith: Weeping, Confession och Resistance, som Ottensten och Johansson översätter till Gråta, Bekänna och Göra Motstånd. Jag är inte helt överens med Ottensten och Johansson om att ordet Gråta är en bra översättning för Weeping, då jag tycker att Weeping har en djupare innebörd än Gråta. Weeping uttrycker inte bara gråtandet på ett individplan utan också att man gråter med någon som är utsatt eller gråter över något som man har identifierat som djupt orättvist. Genom att bära med sig detta begrepp, blir man varse hur omvärlden ser ut och det blir viktigt att nämna i predikningarna och inte gena över det som vittnar om orättvisa och skevhet i vår samtid. För mig blir det också viktigt att alltid fundera över min egen roll och hur det påverkar det som skaver och skapar orättvisa.

När jag läser dessa två böcker, som har några år på nacken, inser jag att världen är en annan. De perspektiv som benämns (handikapp, sexism, klassfrågor, etnicitet osv.) och ligger till grund för predikningarna, predikas trots sitt angelägna ämne, i relativt homogena grupper även om dessa grupper i sig är marginaliserade. Utmaningen i vår tid och i Sverige, tänker jag, är att benämna liknande problematik, men i ett sammanhang som inte är homogent utan en mångfald av människor, av olika etnicitet och kulturell bakgrund.

Walter Brueggeman har ett annat begrepp för att uttrycka det som skaver. Begreppet är grief/sorg. Det är likt Christine M. Smiths Weeping ett begrepp som rör sig från individplanet ut till det kollektiva. Han menar att det gäller att stanna upp i sorgen över varför det har blivit som det har blivit. Ja, faktiskt likt en begravning. Som jag uppfattar det, lägga ut alla pusselbitarna så de blir synliga och tillåta sig att sörja över det elände eller orättvisa som är och har varit. Han sätt att se på detta är alltid väldigt bibelnära, ofta med profeterna och deras förhållningssätt som utgångspunkt och som ett vittnesbörd över att fler har upplevt det elände som nu upplevs. Det tydligaste exemplet han visar på är Jeremia och dennes sorg över sitt folk som har vänt Gud ryggen. En sorg som inte är egocentrerad utan en sorg för folket.⁴¹

När Barbara K. Lundblad benämner och tar spjärn mot det som skaver så uppfattar jag det som att hon förhåller sig till den ganska nära kontexten och att det är i det som är oss nära, i det lilla sammanhanget som förändring till det bättre behöver ha sin utgångspunkt. Och det

---

⁴¹ Brueggemann, *The Prophetic Imagination*, s 43-47.

som skaver för henne är allt det som inte klarar att mäta sig med det dubbla kärleksbudet. Hon nämner inget specifikt, men man kan ana mellan raderna att hon rör sig inom samma sfär som Christine M. Smith. Alltså frågor som rör kön, klass, sexuell läggning, ras och ekonomisk orättvisa.⁴²

2.3.5 Visa på vägar framåt – Gemenskapen som ett tecken för Guds rike

Jag skulle vilja föra in ytterligare ett perspektiv att vara medveten om i sina predikoförberedelser med ett profetiskt tilltal. Begreppet finns hos Christine M. Smith men har en inte så framträdande roll. Hon skulle ha sagt Community och jag säger Gemenskap. Genom att vittna om gemenskap trots olikheter och orättvisor går vi ett steg längre än att ”göra motstånd”. Vi blir framtidsorienterade och vittnen om ett Gudsrike som är möjligt för alla.

Walter Brueggemann sätter fingret på det framtidsorienterade genom vittnesbördet om Gudsriket - att se den orättvisa Gud ser i vår värld och ge perspektiv och vittna om att en annan värld är möjlig. Därför är imagination/föreställning/fantasi ett centralt begrepp för honom, för det profetiska vittnar om något som är bortom det ordinära och rimliga.⁴³

Förutom imagination så är det ytterligare två begrepp som är centrala för Walter Brueggemann. Det ena är grief/sorg och det andra är hope/hopp. Sorgen har jag redogjort för ovan i kapitel 2.3.4. Hoppet är det som tar vid, när sorgprocessen är över. Och hoppet för Brueggemann är att visa på löftet om Gudsriket, som i sig är en motståndshandling. En motståndshandling i relation till den orättvisa värld vi lever i.⁴⁴

Walter Brueggemann visar på en viktig aspekt som det gäller att ha med sig. En aspekt som håller ihop två diken. Det ena där politisk rättvisa står i fokus så att Gud hamnar i skymundan och det andra där fokus ligger på Gud så att den politiska rättvisan hamnar i skymundan. Därför menar Walter Brueggemann att man bör hålla ihop dem båda.

The point that prophetic imagination must ponder is that there is no freedom of God without the politics of justice and compassion, and there is no politics of justice and compassion without a religion of the freedom of God.⁴⁵

---

⁴² Lundblad, *Transforming the Stone*, s 18, 73.

⁴³ Brueggemann, *The Prophetic Imagination*, xv.

⁴⁴ Brueggemann, *The Prophetic Imagination*, s 47,65.

⁴⁵ Brueggemann, *The Prophetic Imagination*, s 9.

Som jag nämnde i kap. 2.3.1 om Brueggemanns avsaknad av reflektion över sin egen roll i predikosammanhanget, så är det här det kommer till uttryck. Jag tänker att om han hade gjort det, så hade hans uttryck imagination, varit ännu mer imagination, mer dynamiskt och nyanserat i relation till det beroendeförhållande han målar upp mellan Guds frihet och social- och politisk rättvisa. I mina ögon tenderar han att luta sig lite väl mycket mot Bibelns verklighet än samtiden och låter dem inte befrukta varandra.

Gemenskap är ett centralt begrepp för Barbara K. Lundblad och då gemenskap med utgångspunkt i Guds nåd och där gemenskapsvisionen bygger på den första pingsthändelsen, som ju inkluderar alla. När det gäller formandet av nya gemenskaper eller vidgade gemenskaper stöter vi ofta på motstånd. Vi vill det hemtama, inga förändringar för det är så jobbigt. Då menar Barbara K. Lundblad att vi ska börja i det som vi känner igen och som vi känner mindre motstånd till för att förflytta oss närmare det som gör större motstånd i oss för att på så sätt transformera oss till en ny gemenskap. Men vi behöver vara vaksamma, menar Barbara K. Lundblad. Vi får inte i vår iver att inkludera glömma bort dem som behöver traditionen och igenkännandet, dem som har varit i en gemenskap och nu förväntas känna sig hemma i en ny.⁴⁶

Gemenskapen är visionen och vägen dit går för Barbara K Lundblad genom det transformativa som också ska genomsyra förhållandet mellan skriften/traditionen och samtiden. Här blir stenmetaforen som tydligast. Det som är hugget i sten kanske inte är hugget i sten. Men vi ska heller inte kasta ut de gamla stenarna (om de klarar testet) utan göra dem levande i samtiden. Och som modell för att testa utgår Barbara K. Lundblad från det dubbla kärleksbudet. Vad är det i vår tradition och i våra skrifter som lever upp till Guds bud att vi ska älska vår nästa som oss själva?⁴⁷

Long ago an angel descended from heaven and rolled away a huge stone that sealed the tomb.
Then the angel sat down, transforming the stone of death into a resurrection pulpit. Now the angel invites us to hear and preach that same transforming word.⁴⁸

Citatet sammanfattar Barbara K. Lundblads tankar om transformativ predikan som till sin form är profetisk. Vill förändring och vill bygga broar mellan klasskillnader och transformera gemenskaper i nya inkluderande former där mångfald får plats. Bilden av stenen som kan förändras trots att den är en sten och stenar som kan bli levande säger något om hur svårt det

---

⁴⁶ Lundblad, *Transforming the Stone*, s 55ff.

⁴⁷ Lundblad, *Transforming the Stone*, s 70ff.

⁴⁸ Lundblad, *Transforming the Stone*, s 150.

är med en förändringsprocess både i relation till sig själv och sitt predikande och till den omgivning vi predikar in i. Det är något väldigt tilltalande över Barbara K. Lundblads tankar om att det transformativa tar tid, tar små steg framåt. Ger man sig ut för hårt i förändringen så slår man oftast huvudet i den där stenväggen. Detta bekräftar min egen magkänsla kring mitt eget profetiska tilltal, att gå varsamt fram, men ha blicken fäst på samhällets sociala orättvisor, som jag själv också är en del av. Det transformativa ska också genomsyra mig som predikant.

2.3.6 Ett innehåll och en metod att följa

Dessa fyra tema som jag ovan har tecknat kommer jag i och genom mina predikningar att pröva praktiskt och som möjlig metod och struktur för profetisk predikan i den specifika kontext jag befinner mig i.

3. Predikningarna

3.1 Första predikan

Inledningsvis presenterar jag mitt SPS (Sermon Purpose Statement) för denna predikan, för den ligger också till grund för förberedelserna inför själva predikan.

- Situation:** Högmässa i Stora kyrkan Östersund. Kör med ca 40 korister. I övrigt en gudstjänstfirande församling med runt 100 personer i alla åldrar, men mest äldre. Flera nationaliteter representerade.
- Syfte:** Jag vill ge församlingen en aspekt av förlåtelse som sträcker sig från individplan ut i ett globalt perspektiv. Jag vill predika om förlåtelse som en viktig del av gemenskap och vägen till Guds rike.
- Hur:** Vara textnära och ge ett personligt vittnesbörd för att gå på djupet i förlåtelsens svåra uppgift och genom den erfarenheten vidga det till en global nödvändighet.

3.1.1 Reflektioner kring predikans förberedelse

Denna första predikan inom ramen för detta projekt är också en del av den fördjupningskurs jag gick i Chicago i somras, *Preaching from the margins*, som leddes av Claudio Carvalhaes, som är Associate Professor of Worship Union Theological Seminary in New York city och vigd präst i Presbyterian Church USA.⁴⁹ Det faktum att denna predikan är en del av den kursen kom att präglade både mina förberedelser, predikan och slutligen mina sammanfattande tankar.

I förberedelserna för denna den första predikan inom detta projekt insåg jag hur svårt det var att både fokusera på sociala frågor och besöka marginalen när det är jobbigt på det personliga planet, när det är problem på jobbet som upptar hela ens tankesfär och gör tankarna suddiga, mörka och introverta. Jag tänker dock tanken att det också kan vara att besöka marginalen, min egen.

Temat för söndagen är Förlåtelse utan gräns. Ett alldeles utmärkt tema för en predikan som ska reflektera över världens ytterkanter och marginaler. Men det är en svår text, Matt 18:21-35 som börjar med att Petrus frågar Jesus hur många gånger han måste förlåta sin bror som har svikit och gjort honom orätt. Därefter ger Jesus honom liknelsen om den obarmhärtige medtjänaren. Efter att ha läst texten några gånger inser jag att det finns lager på lager av frågor och förståelse av förlåtelse. Att förlåta och bli förlåten.

Jag hade samtal kring den här texten med två olika kollegor. De bekräftade för mig hur svårt men oerhört viktigt temat och texten är och vi landade i en teologisk och intellektuell konversation som landade i det svåra med förlåtelsen i Herrens bön, att förlåtelse kommer efter att vi har förlåtit andra. Lutheraner, som vi är, så landar vi i nåden och vi frågar oss var nåden är i den här texten. Vi inser att nåden kommer först och lagen sen. Vi ser ju helst att det ska vara åt andra hållet, att lagen kommer först.

I mina förberedelser tänkte jag mycket på privilegium och på marginalen och insåg rätt snabbt att jag själv stod i vägen. Jag som tillhörande den övre medelklassen. Vad vet jag om hur det är att bli åsidosatt? Ja, egentligen ingenting. För att gå in i texten insåg jag att jag behövde gå till där förlåtelsen hade rört mig och stuckit in en kil in i mitt övre medelklassprivilegium. När jag till slut insåg det, var det lätt att skriva predikan.

---

⁴⁹ <http://www.claudiocarvalhaes.com/about-me/>, (hämtad 2017-02-28).

3.1.2. Predikomanus Förlåtelse utan gräns, 23 efter trefaldighet årg 2

Egentligen är det väl så att den här berättelsen talar för sig själv. Petrus ställer en fråga och Jesus svarar. Nä, Petrus det räcker inte med att förlåta 7 gånger. Det måste vara 77 gånger, minst. Och så följer liknelsen som bekräftar frågan. Att tjänarens skuld som motsvarar 150 000 årslöner skrivs av. Men den nyss skuldbefriade går direkt ut och kräver med ett strypgrepp igen en skitsumma i sammanhanget. Denne kunde likt honom själv inte betala tillbaka, men istället för att skriva av skulden sätter han sin vän i fängelse. Och vi har hört talesättet sägas förut. Synden straffar sig själv. Och tjänaren fick betala tillbaka sin skuld. Bödelsdrängarna tog hand om honom.

Så långt är allt begripligt. Sen kommer den där sista meningen som ställer till allt, och som vi nog alla gärna vill hoppa över. Om inte vi med ett uppriktigt hjärta förlåter vår syster och bror, så kommer Gud låta sina bödelsdrängar ta hand om oss på samma vis. Det är så att man ryser ända in i benmärgen...

Det är inte lätt det här med förlåtelse, inte alls. Varken att ge eller att få. Och det är inget som görs i en handvändning. Aldrig någonsin går det att framtvinga. Aldrig någonsin går det att skyffla in under mattan. Förr eller senare kommer det fram i dager och måste det också, för att dåtiden ska bli dåtid och framtiden äntligen kan ta en ny riktning. Annars så gnager sig den där oförrätten sig kvar inuti oss, eller mellan två personer, familjer, folkslag, länder...

Egentligen borde jag inte stå här och prata om förlåtelse. Jag tillhör en privilegierad skara människor här på jorden som har förtryckt andra och jag tillhör en kyrka som har en historia av att ha utnyttjat sin position och därmed marginaliserat andra. Och att då stå här och tro sig kunna tillföra något om förlåtelse gör jag i största ödmjukhet. För i ärlighetens namn vet jag egentligen inte så mycket om vad det är att förlåta. Men nåt jag däremot vet något om är vad det är att bli förlåten.

Jag kommer särskilt ihåg ett tillfälle. Det har etsat sig fast inuti mig, för där och då fick förlåtelsen ett ansikte. Där och då förstod jag.

Det var en sån där morgon. Stressad efter en dålig natts sömn. Barnen satte sig på tvären, särskilt den yngsta, hon med sitt temperament. Just den här morgonen brast det. Jag skrek som jag aldrig har skrikit förut, till ett barn, mitt eget. Fula ord som jag annars inte vågar säga högt och jag kunde inte hejda mig. De bara sprutade ut. Dottern tittade på mig med

rädda ögon och grät. Och till slut grät jag med och insåg det fruktansvärda jag hade gjort. Vågade knappt se henne i ögonen, men fick ur mig förlåt. Förlåt! Fast jag visste att jag inte förtjänade det och jag väntade mig inget svar.

Efter en stund, när vi lugnat ner oss och till slut kom iväg till skolan och vi höll varandra i handen, så vände hon sig upp mot mig och sökte min blick och sa: "Mamma, jag älskar dig!" Att hon kunde säga det efter hur jag betett mig var fullständigt obegripligt. Men hon sa det och förlåtelsen fick ett ansikte.

Så ur min dotters perspektiv är Petrus fråga högst relevant. Varför ska jag förlåta den som gör mig illa? Räcker det med 7 gånger? Snälla, säg att det räcker?

Samma fråga kan den våldtagne ställa till förövaren? Samma fråga kan det förtryckta folket säga till dess förtryckare. Samma fråga kan syrierna ställa, afghanerna, ja alla som på något vis har blivit utsatt för något som gjort dem illa.

Och Jesus svarar att det är omöjligt, om vi ska mäta förlåtelse och kärlek i siffror. Som om vi hade en checklista att gå efter.

För det börjar inte hos den som ska förlåta utan det börjar hos den förlåtne, hos mig som mötte förlåtelsen i min egen dotter, hos Petrus som mötte förlåtelsen efter att ha förnekat sitt samröre med Jesus, tre gånger om. Hos dig, hos oss alla människor här på jorden. För alla har vi någon gång erfarit vad det är att vara förlåten, vara älskad. Det börjar där, i den erfarenheten. Sakta men säkert går det att komma vidare. Det är inte lätt och det tar tid, ibland några år, ibland mer. Men det går, så länge vi har hoppet, så länge vi håller fast vid Guds löfte om att vi är förlåtna, trots allt.

I morgon i Lund går startskottet för åminnelsen av reformationen 31/10 1517. 499 år efter att Luther spikade upp sina 95 teser på kyrkporten i Wittenberg och splittringen blev ett faktum. Det är första gången som katolska kyrkan och den lutherska kyrkan gemensamt uppmärksammar detta. Påven är där och inleder reformationsåret tillsammans med det lutherska världssamfundet. Från konflikt till gemenskap. Tänk 500 år har det tagit och en del som låg till grund för konflikten var just synen på förlåtelsen, att den gick att köpa för pengar.

Men förlåtelsen är inget man kan ta, inget man kan begära, bara ge och få ta emot. Så svårt och så enkelt. Och det här delar vi med hela mänskligheten oavsett religionstillhörighet, oavsett om vi har en tro eller inte. För förlåtelsen kommer ur samma källa, kärleken.⁵⁰

3.1.3 Församlingsprojektgruppens respons

Det var sex personer av tio från församlingsprojektgruppen som kunde närvara vid gudstjänsten och det efterföljande samtalet.

Jag ville att samtalet skulle vara så öppet och spontant som möjligt. Därför bestämde mig för ett rundabordssamtal med början i vad de kände och hörde under predikan. I mitt bakhuvud bar jag med mig 3 frågor som jag, utifrån deras förhoppningsvis spontana svar, skulle få reda på.

1. Noterade de förflyttningen från det lilla och personliga perspektivet av förlåtelse till det globala perspektivet av förlåtelse, som en viktig aspekt för att en gemenskap ska vara möjlig?
2. Hörde de något profetiskt perspektiv i predikan?
3. Fick jag dem att se ojämlikheten i vårt samhälle och i vår värld genom att belysa mitt egna privilegierade perspektiv?

Vid den första rundan kommenterade alla mig som predikant och hur de uppfattar mig som predikant och de kommenterade ingenting om själva predikan. De uttryckte att jag var lugn och samlad och samtidigt uttrycksfull och klar och att det påverkade dem positivt.

I den andra rundan fokuserade de på vad i predikan som hade påverkat dem och som hade fångat deras intresse. Det var alldeles klart att det personliga vittnesbördet gav ett direkt tilltal och att det hade påverkat lyssnarna. De kunde identifiera sig med händelsen för att de också bar på den själva. Men som en av dem uttryckte: ”Det är en tunn tråd att gå på. Både modig och korkad på samma gång, för att det gör dig som predikant sårbar. Och i vissa fall så tar det bort fokus från budskapet.” Och en annan fyllde i: ”Det kan både vara en styrka och en svaghet. Och är det inte typiskt att det är en kvinna som pratar om de små tingen i livet. Men kanske det är bra? Det ger iallafall en mångfald. Män predikar om de stora tingen och

---

⁵⁰ Länk till predikan 1, <https://youtu.be/OxFouvKDUWY>, (Hämtad 2017-01-20).

kvinnorna om de små.” Just den meningen fick min feministiska ådra att bulta extra hårt inom mig, men jag höll mig från att säga något.

Endast en av mina fem gudstjänstovana projektgruppsdeltagare kunde närvara vid den här predikan. De övriga var upptagna med skollov för sina barn. Hon är polis och har rätt så stor erfarenhet av förlåtelse mellan offer och förövare. Hon bekräftade min ståndpunkt i predikan, att om vi inte gör upp med orättvisor, så kontrollerar de oss. Men på samma gång kan hon inte se hur förlåta och bli förlåten ska bli möjligt. Det enda hon kan se framför sig i hennes sammanhang är försoning. Hennes erfarenhet gjorde det därför svårt för henne att se förlåtelsen som möjlig, i ett globalt perspektiv. Men för den skull så menar hon inte att förlåtelse är oviktigt. Hon var dock pessimistisk, men det personliga vittnesbördet fångade och rörde henne, inte som polis men som förälder. Men det stannade vid det då hon bär på alltför mycket erfarenhet av oförsonlighet mellan offer och förövare.

Det var särskilt två personer som pratade om predikans struktur. Att den följde en röd linje och att uttrycket förlåta och bli förlåten var återkommande under hela predikan. Det hjälpte dem att hålla fokus och det gav en tyngd och trovärdighet till budskapet. Det var liksom ingen tvekan om att det är oerhört viktigt och angeläget med förlåtelse.

Endast en person, men ändå en person bekräftade min första huvudfråga. Hon uppskattade att jag började i det personliga exemplet om förlåtelse och utifrån de drog en linje från det individuella och lilla genom familj, släktingar och ut i ett globalt perspektiv för hela mänskligheten. Det gav både hopp och hopplöshet. Var ska vi börja förändra världen? Och hur lång tid ska det ta?

För att få reda på något om det profetiska perspektivet så ställde jag en generell fråga om vad det tänker kring predikan och predikningar och vad de tyckte var själva huvudsyftet med en predikan. Det var inte någon lätt fråga att svara på, men efter en stund så sa en av dem och de andra bekräftade, att predikan var något att leva på för veckan som kommer. Något att grunna över och tänka på och bära i sina kroppar när de möter andra människor. Det behöver inte betyda att det var en god predikan de hörde, men att de påverkade dem i mötet med andra. Efter det så följde jag upp med att fråga om min predikan och vad de tänkte kring huvudsyftet med den. Den frågan var ännu svårare att svara på, men efter en stund så sade en av dem: ”Jag tror du vill att människor ska tänka. Kanske i nya perspektiv och i förlängningen så vill du få till en förändring.” Han sade aldrig hur eller vad som skulle tänkas eller förändras, bara att det kan hända. Den meningen kommer jag bära med mig och vårda ömt, för den sade så mycket.

Han satte fingret på vad det är jag ytterst tänker kring predikan. Att den ska öppna upp för nya världar och nya tankesätt, som ingen av oss rår på. Ett tecken för att Anden verkar.

Ja, och vad hände då med marginalen? Jag kan inte säga att min predikan fick projektgruppen att se ojämlikheten. Men jag tror att genom att nämna mitt eget privilegium så blev det en transparens och en öppning för människor att gå till den plats där förlåtelse också är transparent, där mellan barn och förälder. Det rörde dem på ett sätt, även om det var svårt för dem att prata om det. Kanske det kom för nära för dem? Men jag startade något hos dem och det kanske är tillräckligt?

3.1.4 Reflektioner efter predikan

Efter att jag hade sagt hejdå till projektgruppen och tackat dem för deras tänkvärda reflektioner så kände jag mig riktigt nöjd med predikan. Jag hade inte stått i vägen för Gud och jag tyckte att svaren bekräftade min intention med predikan. Känslan inuti mig var nåd.

Så mötte jag upp med min komministerkollega i sakristian, som jag firat gudstjänsten tillsammans med. Han frågade hur samtalet hade gått och jag svarade att jag hade fått de svar jag behövde för att kunna gå vidare. ”Vad bra!”, sade han. ”Men nämnde du Gud i din predikan?” Den meningen fick mig att ramla rakt genom golvet. Jag svarade att jag hade en del i min predikan som handlade om Guds löfte att förlåta oss, trots allt vi människor kan tänkas göra, men att det kan ha varit så att just den biten i predikan föll bort. Hans fråga bär jag med mig än. Vad fick honom att vilja ställa den? Jag har inte svaret och vet faktiskt inte om jag vill det heller. Ärligt, så blev jag faktiskt rätt ledsen.

3.1.5 Handledarnas respons

Då denna predikan också ingick i fördjupningskursen Preaching from the Margins, så kommer jag också att redogöra för de kommentarer jag fick från kursledaren Claudio Carvalhaes, vilken jag också börjar med.

Claudio Carvalhaes började där jag hade ramlat ner under golvet i sakristian i Stora kyrkan, vid min kollegas fråga om nämnandet av Gud, vilken han bekräftade var en bra fråga. Men han ställde följdfrågor. ”Är inte förlåtelse Guds andra namn? Är inte förlåtelse det som är det centrala med Gud? Om du ser det från det perspektivet, så fanns Gud med på varje rad av din

predikan.” Han har nog rätt, men i vårt sammanhang är inte det språkbruket och metaforerna så levande. Men det kan kanske bli?

Han tyckte att jag hade mött projektgruppen och deras tankar med öppenhet och att jag fick ut en del av det jag behövde från dem. Däremot så menade han att jag skulle ha frågat dem om deras egna erfarenheter av förlåtelse. Han menar att jag på så sätt kommer människor in på livet och kanske också ut till marginalen. Detta har han nog helt rätt i och jag var nog alldeles för fokuserad på att låta det vara så öppet det bara gick och om jag ska rannsaka mig själv, så hade jag inte tänkt tanken att jag kunde haft nytta av det. Jag var nog helt enkelt för fokuserad på mig själv. Så detta är verkligen ett perspektiv och ett påpekande jag ska försöka komma ihåg framöver.

Handledare Niclas Blåder har delat med sig av sina tankar i en tredelad respons. Först reflekterade han över själva framförandet, sedan innehållet och till sist helheten.

När det gäller själva framförandet så bekräftar han det som också projektgruppen antydde. Tryggheten och stabiliteten, samt det manusfria och att det aldrig fanns någon rädsla för att jag skulle tappa kontrollen eller komma av mig. När det gäller mitt kroppsspråk så menar han, med rätta, att det inte är någon större skillnad i mitt kroppsspråk, när det egentligen bränner till. Som till exempel när jag i min berättelse nämner det som är svårt, så syns det inte i mina kroppsrörelser eller hörs på min röst. Och jag kan bara bekräfta det som han säger, när jag själv redigerade filmen. Men en sak är alldeles säkert. Det är jag som står där och jag känner igen mitt kroppsspråk, som inte skiljer sig så mycket från hur jag är när jag inte är liturgiskt klädd.

När Niclas Blåder kommer in på själva innehållet så har han en del synpunkter och dilemman som jag hade kunnat gå djupare in på. Det personliga vittnesbördet fångade, men var inte tillräckligt problematiskt, då det var en förlåtelsesituation som var möjlig att lösa. Den var inte på liv och död. Han hade önskat att jag hade tagit upp ett sådant exempel. Då hade det kanske kunnat ta honom till ett ställe där ge och få förlåtelse blev problematiserad på ett mer komplext sätt. Ja, något han hade kunnat bära med sig och grunna över efteråt.

Jag hade hans uppmärksamhet i den lilla berättelse, den om mig och min dotter, men när jag kom in på Påvens besök i Lund, tappade jag bort honom. Han menade att jag hade alla beståndsdelar i den lilla berättelsen för att få fram min poäng, att jag inte hade behövt påvemötet. Samtidigt påpekar han att han själv jobbat oerhört mycket inför och under det

mötet utifrån hans arbete på Kyrkokansliet. Jag väljer att tänka att det här var hans kontext som ställde till det. Jag vet att jag själv tänkte att det var viktigt att nämna mötet i Lund, utifrån flera olika aspekter. Dels att det handlade om förlåtelse och dels att det var en så pass stor massmedial händelse i vårt land, att det hade känts helt fel inte benämna det. Man måste också komma ihåg att det är långt mellan Lund och Östersund. Dessutom tänkte jag att nämmandet av påvens besök i Lund bekräftade vikten av förlåtelse i ett globalt perspektiv och hur oerhört svårt det är och hur lång tid det kan ta när relationer krasar.

Jag har för egen del i mitt bakhuvud när jag har läst igenom och bearbetat Niclas Blåders respons burit med mig samma frågor som jag hade i bakhuvudet när jag mötte projektgruppen. Och i det jag läser ut av det, så anar jag att det finns en del att jobba på för min del när det gäller att göra det profetiska tydligt. Han nämner dock att jag poängterat min privilegierade ställning, vilket fick honom att tänka att han också är det och det var något positivt. Jag tänker, att han skrev så vittnar om att jag i alla fall närmar mig belysningen av livets ojämlikhet. Att han också nämner påvemötet, trots att det inte var i någon positiv bemärkelse, så hade det ändå fastnat hos honom, vilket jag tänker ändå sätter in förlåtelsen i ett större sammanhang än mellan mig och min dotter.

Så till sist helheten. Niclas Blåder bekräftar min intention med predikan utifrån mitt SPS och menar att jag är på god väg. Att jag vill förändring, till det goda. Både i det lilla sammanhanget och i det stora. Och så utmanar han mig att vara skarpare, ta hjälp av kroppsspråket och problematisera livet mer och på ett djupare plan.

När jag nu summerar ihop de två handledarnas respons så kommer de fram till samma sak och det som också är Niclas Blåders utmaning till mig. Claudio Carvalhaes är att ”go visiting”, att sätta mig ner och dricka en kopp kaffe med församlingsborna och samtala om livet och förlåtelse och sätta mig in i hur deras tro gestaltas. Det skulle berika mina predikningar ännu mer. Och de har rätt, båda två.

3.1.6 Summerande tankar över den första predikan

I förberedelsen av en predikan sker det i alla fall hos mig i någon sorts sammanblandning av medvetna och omedvetna tankar. Jag antar att det ser ut så för de flesta. Man plockar ur

erfarenhetsbanken som finns inom en och inte alltid så finns det en tydlig fotnot att koppla till, för det skulle stoppa kreativiteten och Guds Andes verkan i förberedelsearbetet.

Det jag nu tänker försöka göra är att försöka återskapa denna sammanblandning av medvetna och omedvetna tankar och också sätta en fotnot till. För nu, med den samlade erfarenheten, så hittar jag igen dem och vill visa på hur de tillsammans med Guds Ande har influerat mig. Som jag har uppfattat Walter Brueggemann är visionen om Gudsrikets möjlighet det mest centrala och primära när det gäller profetisk predikan. Har man den framför ögat, så får det konsekvenser och man ser det som skaver och står i vägen för det möjliga Gudsriket.⁵¹ För mig, i förberedelsen av denna predikan, blev det tydligt för mig att förlåtelsens dilemma med dess svårighet att både ge och ta emot påverkar möjligheten till gemenskap, både i det lilla men också i det stora sammanhanget. Gemenskap ser jag som ett uttryck för visionen om Gudsriket.

Gemenskap är centralt för Barbara K. Lundblad vars bok *Transforming the Stone* jag har delat tankar ur tidigare i denna uppsats. För att möjliggöra en förändring av något som tycks omöjligt att förändra så menar Barbara K. Lundblad att man börjar i det igenkännbara och nära och det som skapar minst motstånd, för att sedan gradvis göra en förskjutning till det som är mindre igenkännbart, för att på så vis vidga begrepp och förståelse.⁵² I predikan brottades jag just med detta genom att vända och vrida på begreppet förlåtelse, med början på ett individuellt plan för igenkänning, att få förlåtelse och ge förlåtelse. Dessa två begrepp följde sedan med genom hela predikan, på mellanmänskliga nivåer, på nivå mellan offer och förövare för att mynna ut i ett globalt perspektiv med skilsmässan och den påbörjade försoningen mellan Katolska och Lutherska kyrkan. Ytterligare en viktig aspekt hos Barbara K. Lundblad som på ett mer subtilt sätt har influerat mig är hennes syn på att förändringen alltid måste börja i nåden.⁵³ Detta försökte jag belysa med början i berättelsen om mig och min dotter. Att förändringen börjar hos den förlåtne och inte hos den som förlåter.

Samtidsaspekten och blicken ut mot samhället försökte jag dels belysa genom att ta upp det kommande Påvemötet i Lund, men också genom att nämna aktuella folkgrupper som i den tid vi lever i just nu är utsatta för förtryck och som också finns representerade i den gudstjänstfirande församlingen.

---

⁵¹ Brueggemann, *The Prophetic Imagination*, s 3.

⁵² Lundblad, *Transforming the Stone*, s 55ff.

⁵³ Lundblad, *Transforming the Stone*, s 31.

3.2 Andra predikan

Precis som vid den första predikan väljer jag inledningsvis att presentera mitt SPS (Sermon Purpose Statement) för denna predikan, för den ligger också till grund för förberedelserna inför själva predikan.

Situation: Högmässa i Stora kyrkan Östersund. En gudstjänstfirande församling med runt 100 personer i alla åldrar, men mest äldre. Flera nationaliteter representerade.

Syfte: Jag vill utifrån söndagens tema och texter spegla den mörka tid vi lever i nu. Sätta ord på presidentvalsresultatet i USA. Vara samhällsrelevant och realist men samtidigt visa på en hoppfull framtid.

Hur: Utgå från GT-texten och Jesaja. Vara textnära och visa på att den profetiska rösten är viktig i vår tid.

3.2.1 Reflektioner kring predikans förberedelse

Det slumpade sig att de två predikningarna för detta projekt låg med endast två veckors mellanrum, vilket medförde att jag inte hann få in responsen från vare sig Claudio Carvalhaes eller Niclas Blåder. Jag har därför helt och hållet utgått från de summerade reflektioner jag själv sammanställt och det som projektgruppen hade uttryckt. Och känslan och tanken var att jag var något på kornet, att jag hade hittat en form och ett uttryck som passar mig och mitt sammanhang och där jag inte står i vägen för vare sig Gud eller människor utan där jag lyckas vara bron däremellan, såsom församlingsinstruktionens vision vittnar om att vi ska vara. När det gäller formen så fastnade jag på att en i projektgruppen uttryckte att det var lätt att följa den röda tråden, att jag hade uttryck som återkom och som förstärkte vikten av budskapet. Just den delen var också viktig för mig personligen, då den hjälpte mig att hålla en struktur för en manusfri predikan, vilket efter alla dessa år lossnade vid just detta projekts första predikan.

Förutom formen och strukturen, med en återkommande fras som förstärkte budskapet bar jag också med mig in i förberedelsen för denna predikan att jag inte riktigt hade fått fram om projektgruppen hade uppfattat ett profetiskt uttryck som visade på ojämlikhet men med en blick framåt mot en förändring till det bättre. Det närmaste jag hade kommit var från den som

uttryckte att han generellt upplevde att jag vill förändring och att jag vill ge nya tankar och nya perspektiv. Sen om det är ett uttryck för ett profetiskt uttryck är jag mer tveksam till.

Detta var de två stora upptäckterna som jag bar med mig in i förberedelsen för denna andra predikan är alltså strukturen och det profetiska uttrycket.

Samtidsaspekten kunde inte ha varit mer sammanfallande inför denna predikan. Söndag före domsöndag och bara dagarna innan så skulle vi veta om USA skulle få sin allra första kvinnliga president. Så jag följde med spänning valet i USA och jag visste att jag inte kunde börja skriva min predikan innan vi hade fått ett resultat. Däremot grottade jag ner mig i Jesaja och hans profetiska röst och jag funderade mycket över vad det är hos profeterna som vi återser och inte återser hos de profetiska röster vi tror oss uppfattar finns i vår samtid. Likheterna mellan hans tid och vår är slående och det är bara att konstatera att historien upprepar sig. Att mänskligheten vänder sig själv och Gud ryggen, för det finns så mycket annat som lockar. Men det som jag ändå tror är skillnaden, eller vill tro är skillnaden, är att det ändå finns en större medvetenhet hos oss. En medvetenhet kring mörkret och att samhället och den globala världen är på väg åt fel håll. Jag känner att vi inte talar för döva öron som jag uppfattar Jesaja gjorde på sin tid. Detta kanske för att mörkret faktiskt är reellt och väldigt nära.

Utfallet i presidentvalet blev inte som vi hade trott och parallellen till Jesaja och till söndagens tema blev ännu tydligare. Sen när Leonard Cohen dog, så stod det alldeles klart att han också måste få vara med som en del av predikan, och detta pga. hans koppling till Jesaja och att man särskilt på sociala medier utmålade honom just som en profet. Hade jag inte känt en nära relation till Leonard Cohen, hans musik och haft ett hum om hur hans bakgrund såg ut, så är jag tveksam till om jag hade sett sambandet mellan honom och det som jag ville predika om.

Predikan skrevs således snabbt som blixten, nästan som om den skrev sig själv. Jag ville vara textnära och hos Jesaja, vilket jag kände att jag lyckades vara. Jag var inte helnöjd när predikan var klar, men så nära nöjd som jag kunde vara.

3.2.2 Predikomanus Söndag före domsöndag årg 2

Så länge jag har levt har Jesaja ord aldrig varit så nära och verkliga som nu. Lyssna på mig! Det är dags att göra nåt nu! Hör noga på! Vakna upp, vakna upp! Parallellerna mellan hans tid och vår har aldrig varit så tydliga. Han som var verksam under en av de mörkaste tiderna

i hebreernas historia. Det var fattigdom och förtryck, krig och oroligheter. Rika som ville ha ännu mer och som inte lämnade något över till andra. Och så hade de vänt Gud ryggen, som om de inte förstod vad de skulle med Gud till. De kunde ju göra sina egna.

Och om det är någon tid som är lik den tiden så är det nu. Gränskontrollen mot Europa kommer förlängas 3 månader till i vårt land och Sverigedemokraterna ökar fortfarande.

Det är fortsatt upplopp på olika ställen i USA efter ett resultat i presidentvalet som nog ingen trodde skulle bli verklighet. Jag såg en bild över hur de hade röstat som talade sitt tydliga språk. 63% av de vita männen röstade för Trump. 53% av kvinnorna. Bland latinomännen 33% och 26% kvinnorna. 13% av de afroamerikanska männen och 4% av kvinnorna. Ett delat land, utan tvekan om det.

Ja, det är sannerligen en orolig tid och idag, just idag är det söndag för domsöndag. Men någon domedagspredikan behövs inte, vi lever den.

I fredags morse möttes vi också av att en av vår tids stora poeter har gått bort, Leonard Cohen 82 år gammal. I slutet av september hörde jag hans sista låt. En oerhört mörk låt som jag då tolkade som en brottning med den straffande Gud som han som barn mötte i Torahns berättelser, men där Cohen till slut kapitulerar och sjunger ut på hebreiska hineni, se, här är jag. I'm ready my Lord.

Hineni är orden som Mose sade när Gud ropade på honom från den brinnande törnbusken. Samma ord använder också Jesaja när Gud kallar honom till sitt sändebud. Se, här är jag, sänd mig!

Nu när jag hör den efter valet i USA och hans bortgång så hör jag istället profeten Jesaja som riktar sin oro mot en värld som har vänt Gud och mänskligheten ryggen.

*If you are the dealer, I'm out of the game
If you are the healer, it means I'm broken and lame
If thine is the glory then mine must be the shame
You want it darker We kill the flame*

Hineni, hineni I'm ready my Lord

Så vill han lämna denna oroliga värld och få gå hem till Gud.

Med vetskapen om att historien verkar upprepa sig, när vi möter likheten mellan Jesaja tid och vår tid, och med namnet på denna söndag och dess tema "vaksamhet och väntan" så är det med en viss oro vi tar till oss Lukas liknelse om den vakande tjänaren som har fäst upp

sina kläder och håller lamporna brinnande, för när som helst kan husbonden komma. Och för vår del. När som helst kan Människosonen komma.

Men det är ju dit vi längtar, då när allting ska bli återställt. Det behöver vi inte vara rädda för, det är nog som det är nu. Nä, det är dit vi längtar, varsamt och hoppfullt. Då, när allt, precis allt, ska bli ljus.

Just nu är det grumligt, men ljuset finns där, hoppet, den heliga vreden mot mörkrets makter. Vi får inte ge upp. Gud är med. Gud är med. Jesaja må uppmana oss att vakna och lyssna och detta bör vi komma ihåg att Gud överger oss aldrig, utan är med och kämpar, med och kämpar. Jesaja (Jes 35:4-10) säger:

*Se, er Gud är här,
hämnden kommer,
Guds vedergällning.
Han kommer själv för att rädda er.*

*Då skall de blindas ögon öppnas
och de dövas öron höra.
Då skall den lame hoppa som en hjort
och den stumme brista ut i jubel.*

*Vatten bryter fram i öknen,
bäckar i ödemarken.
Förbränt land skall bli till sjö,
törstande mark till källsprång.
Där nu schakalerna ligger och vilar*

*skall säv och papyrusgräs växa.
Där skall gå en banad väg,
den skall kallas den heliga vägen.
Ingen oren får beträda den.
[---]
Där finns inga lejon,
där kommer inga rovdjur.
Men de återlösta vandrar där,
de som Herren friköpt vänder åter.
De kommer till Sion med jubel,
krönta med evig glädje.
Fröjd och glädje följer dem,
sorg och suckan flyr.⁵⁴*

3.2.3 Församlingsprojektgruppens respons

Denna gång lyckades jag endast samla fyra av tio från församlingsprojektgruppen, men tre av dem representerar kyrkoovana och sekulära med ett intresse för samhällsfrågor och socialt engagemang.

Precis som vid den förra predikan så ville jag hålla ett så öppet samtal som möjligt med en uppmuntran till att ge både positiv, negativ och kreativ feedback.

---

⁵⁴ Länk till predikan 2, https://youtu.be/E_nvQ5qA4jw, (Hämtad 2017-01-20).

Vid den första rundan koncentrerade sig gruppen på själva framförandet. Rent dramaturgiskt tyckte samtliga att det var lätt att följa med och att det var positivt med det manusfria. Orden ”Lyssna! Hör upp! Var vaksam!” återkom vid flera tillfällen, vilket en av dem tyckte var positivt och en retorisk finess. Det knöt ihop det och upplevelsen var att man bar med sig något hem att fundera över. Vad är det som jag behöver lyssna efter och vara vaksam på? En av dem tyckte att predikan var stilistisk och följde en röd tråd som var lätt att hänga med i.

I den andra rundan samtalade vi om innehållet och de var alla ense om att denna predikan var samtida, trots att den hade kopplingar till Jesaja tid. Trots det mörka var det en av dem som tyckte att belysningen av att historien upprepar sig gav hopp, ja, att dåliga tider kommer och går. Hon tog 30-talet som ett exempel. De som upplevde Hitlers framgångar då, kan se upprepade mönster nu, så också vi.

En av de kyrkoovana uttryckte att det var förvånande att predikan var så nutida. En annan var lika förvånad över att predikan kunde vara politisk, i positiv mening. Den kyrkvane fann detta intressant, inte att predikan var nutida utan att det finns en uppfattning av att predikan generellt sett inte är det.

Den som uttryckte förvåning över att predikan kunde vara politisk menade att man när man väljer att vara politisk så ska man vara varsam. Jag hade använt uttrycket högervindar och sagt det i alltför nära relation till stängningen av våra gränser, vilket ju är en rödgrön överenskommelse. Ett sådant uttalande menade denne kunde blockera lyssnaren istället för att innesluta. Detta viktiga påpekande måste jag verkligen ta i beaktande.

Parallellen mellan Jesaja och Leonard Cohen blev för projektgruppen oerhört viktig. Cohen var någon de alla hade en relation till. De hade dock inte tänkt sig honom som en person med profetiska drag. Det öppnade upp för nyfikenhet både i relation till Cohen men också till Jesaja.

De var alla eniga om att predikan hade ett mörkt tema som inte värjde för samtiden, men som ändå ingav hopp. Hoppet om att Gud inte överger och hoppet om vi människor har möjligheten att vända om bara vi är vaksamma och lyssnande och verkar för de goda krafterna.

Vid den tredje rundan ställde jag en mer specifik fråga. Om hur de tänker sig predikans roll och ifall denna predikan hade uppfyllt deras förväntningar. Till en början tyckte de frågan var svår men enade sig efter en stund kring att predikans roll är att plantera en tanke att mala över

under den kommande veckan. I detta fall väckte det för denna person flera frågor. Hur vaksam är jag på hur mörkret sipprar in? Vilket är mörkret i mitt eget liv? Predikans roll är också att plantera Guds ord, som blir till hopp trots att problemen i samhället kvarstår. Kopplingen till samhället är viktig men också att ge lyssnaren ett eget ansvar. Predikan ska väcka tankar, inte ge färdiga tankar.

3.2.4 Reflektioner efter predikan

Jag känner mig väldigt nöjd med denna andra predikan. Spontanreaktionerna på kyrkkaffet var också positiva. En del menar att de nu börjar känna mig så pass att de vet att jag har ett ärende med mina predikningar. Att jag vågar beröra det som är svårt och problematiskt för oss människor. Att jag inte väjer och duckar för texter som är svårtolkade.

När jag sedan ska redigera ihop filmen så tycker jag inte att nerven märks där. Inte heller fraseringar och eftertryck som jag tycker mig uppfatta i kyrkorummet på plats. Kanske det är så att dynamiken försvinner vid filmningen eller så kan jag våga vara ännu mer tydlig och ha ännu mer eftertryck.

Jag tar också med mig projektgruppens fina kritik. De både bekräftar och utmanar mig att fortsätta att utveckla predikan åt det håll som jag nu har tagit ut riktningen mot. Att ha blicken utåt i samhället och vara nutida men samtidigt textnära och låta mig inspireras av de profetiska röster som talar och har talat genom historien.

3.2.5 Handledarens respons

Som jag nämnde tidigare, hann jag tyvärr inte få responsen från den förra predikan innan denna redan var gjord. Men det gör mindre, för jag ser ändå att det har blivit en utveckling när jag nu försöker sammanfatta och foga in responsen till helheten. Responsen är uppbyggd på samma vis som förra med början i framförandet för att sedan gå till innehållet och till sist några tankar om helheten.

När det gäller framförandet är utlåtandet mer positivt denna gång, trots min handledare egentligen inte upplever någon dramatisk förändring i vare sig mitt ton- eller kroppsspråk, men det är som om budskapet denna gång passar bättre ihop med hur jag framför predikan. Han uttrycker också att det är en delad erfarenhet jag predikar över, valet i USA och att det

som inte fick hända redan har hänt. Att vi är långt ner, men inte på botten. Att vi med Guds hjälp kan komma uppåt och framåt i rätt riktning. Jag funderar på om detta konstaterande kan vara en viktig nyckel till att vara angelägen, att hitta dessa gemensamma och tydliga grunder i samhället och i världen, som påverkar oss och har påverkat oss, kanske snarare än att rikta in oss på att hitta det gemensamma i framtiden som kan påverka oss negativt om vi inte förändrar. Väljer man det senare fokuset, inbillar jag mig att det blir svårare att visa på nåden och lättare att hamna i det förmanande och orosskapande.

Innehållet är klart och tydligt och det fångar. Det är samtida och samhällsangeläget och han uppskattar att jag har vävt in presidentvalet i USA i min predikan. Han resonerar över att kanske inte alla skulle ha gjort det, med risk för att bli för politisk. Att visa på det sociala orättvisorna i samhället och i världen och visa på en väg bort från det är en av själva grundbultarna för ett profetiskt tilltal. Därför hade det varit en omöjlighet att inte nämna presidentvalet i USA. Valet av tilltal tvingar mig till det.

Min handledare resonerar vidare med mig om tänkbara vägar att bli tydligare och rakare, ja lite mer direkt i tilltalet. Som exempel nämner han ett stycke där jag med hjälp av statistik visar på att USA är ett delat land, men där jag efter att ha presenterat statistiken konstaterar att landet är delat. Han utmanar mig att testa att ge påståendet om det delande landet först. Och jag känner igen det här mönstret hos mig själv och ska verkligen fundera över det. Tänker att det grundar sig i min strävan att som predikant inte leverera några fixa sanningar utan öppna upp för att människor ska tänka och sen själva fatta ett beslut. Så, ja, detta behöver jag nog jobba med framöver. När jag sedan gav Cohen som exempel, så var det både bra och dåligt. Bra, för att det förstärkte budskapet, men negativt för att jag kan ha bidragit till en negativ Gudsbild inom judendomen. Så, det är också något jag behöver fundera över och hur jag lägger fram, då jag ju hade Cohens livshistoria inom mig, så att det för mig blev tydligt med den resa i livet som han har gjort, från sin barndoms judiska traditioner, via kändisliv, buddhistmunkliv för att åter komma tillbaka till sin barndom och där finna tryggheten, trots allt.

Till sist, när han kommer till helhetsbilden av predikan, bekräftar han att jag är på väg, men aldrig blir klar. Att jag med mitt sätt att ta mig an den akuta samhällsfråga som USA-valet var just då, bidrog till att även Niclas kände sig indragen i en kamp där Gud är med honom och

kan hjälpa även honom att axla rollen som profetisk röst. Och så menar han att jag vittnar om att det som ligger framför oss inte sker i morgon utan kräver både eftertanke och långsiktighet.

3.2.6 Summerande tankar över den andra predikan

Här tycker jag att många pusselbitar föll på plats, vilket också projektgruppen och handledare Niclas Blåder bekräftade. Inte så att jag kan luta mig tillbaka och tänka att jag kan det här, utan mer att jag har tagit ut en riktning för mitt predikande och har kommit en bit på väg i den riktningen. Eller som jag tror att Christine M. Smith skulle ha sagt: "Om du väljer att gå den här vägen, så kommer den för alltid att förändra dina predikningar."

I mångt och mycket hade jag samtiden med mig eller mot mig, beroende på hur man ser, för jag undrar hur predikan hade sett ut om Hillary Clinton faktiskt blev president. På ett sätt är det sorgligt att vi har kommit dithän att mörkret invaderar, vilket kräver motståndskraft.

I denna predikan tycker jag att jag har tagit Christine M. Smith på orden. Att vara fri i förhållande till formen, men ändå har få med mig beståndsdelarna av hennes metod Weeping (Förtvivlan över världsläget), Confession (Vi är en del av ett samhälle som stänger gränser), Resistance (Vi får inte ge upp) samt också bidra med mitt egna tillägg, gemenskapen (Vi gör det tillsammans med Gud).

En erfarenhet jag gjorde och som jag funderat mycket över efter vistelsen i USA och fördjupningskursen *Preaching from the Margins* var att tre av oss fem svenskar gick den kursen. Sedan var det en kanadensisk kvinna som var med i ett projekt där kyrkorna i Kanada genomgick en försoningsprocess med ursprungsbefolkningen. En vit amerikan, men som han berättade så hade hans ögon öppnats när en nära släkting till honom gifte sig med en afroamerikan. Det var också en deltagare från Filippinerna bosatt i USA. De som var mest representerade var afroamerikanerna. I alla samtal vi hade så kom vi aldrig längre än till rasfrågan och det ojämlika mellan vita och svarta i USA. Och när afroamerikanerna predikade så var det uteslutande ur det perspektivet, med rätta. Men, vill jag ändå säga, trots att det är rätt så upplever jag att de missar något. För när man från ett svenskt perspektiv betraktar och tar del av detta så tycks det för oss onyanserat. För det blir lite vi mot dem. Fast vi vet att det inom både vi:et och dem:et också finns ojämlikheter, vilket jag tänker att vi kanske brottas med här.

När man som jag nu har gjort uteslutande har använt sig av amerikanska teologer, så får man inse att det är utifrån deras kontext som de skriver. Så här långt i processen funderar jag över vad det betyder. Till saken hör också att det är svårt att hitta teologer som funderar kring profetisk predikan som inte är amerikaner. När jag nu speglar mina predikningar och vad det är för social orättvisa/marginal som jag lyfter fram så är den inte lika tydlig och skarp som den som de skildrar. Jag brottas med om detta beror på om vår kontext är så olik deras eller om det beror på mig, mitt privilegium och därmed min oförmåga att sätta ord på rasism, sexism osv.

4. Slutsatser

Resan började inte här, inte heller slutar den här, utan jag befinner mig någonstans längs vägen. Lite så tänker jag kring detta predikoprojekt. Resan började egentligen långt innan att den första predikan inom detta projekt ägde rum den 30/10 2016. För i och med att jag formulerade det allra första thesisutkastet i januari 2016, så har jag provat mig fram eller i alla fall blivit medveten om att jag provat mig fram genom att i mina predikningar röra mig utåt i samhället, vara samtida och identifiera sociala orättvisor som skaver. Strax innan avfärd till Chicago, den 5 juni 2016 höll jag en predikan över temat Kallelsen till Guds rike i Stora kyrkan, där Margareta Winberg, kyrkorådets ordförande och fd jämställdhetsminister efter gudstjänsten skrev på sin Facebooksida: ”Har lyssnat till en fantastisk predikan som helt krossade myten om just ”Min plats på jorden”. Hanna Brande förklarade på ett utomordentligt sätt vad den nya världen är och inte är, samt vad den kräver av oss i förhållande till vår nästa. Min blev vår och jag blev vi. Bland det bästa jag hört!! Tack!” I det ögonblicket anade jag att jag hade påbörjat min vandring. Och jag är fortfarande på väg, något jag tycker också kommer till uttryck i denna uppsats.

Min frågeställning, som också har ändrats under resans gång blev slutligen formulerad utifrån hur jag har uppfattat att vår samtid ser ut och vilken den profetiska uppgiften är i det sammanhanget. Att visa på att Gud kan och vill visa på en framtid av gemenskap och mångfald bortom främlingsfientlighet och polarisering. Med avstamp där blev min huvudfrågeställning att ta reda på vad profetisk predikan är och hur jag med hjälp av profetisk predikan som metod kan ta mig an den profetiska uppgiften samt göra den relevant i det

sammanhang jag står i. Ytterligare en fråga som hänger ihop med huvudfrågan är hur personer med ickekyrklig bakgrund tar sig an den profetiska uppgiften i sina sammanhang och vad vi kan lära av varandra. Svaret på den frågan kommer i det 5:e kapitlet.

4.1 Profetisk predikan i min kontext

Att jag fortfarande är på väg syns i mitt famlande efter en profetisk predikometod som jag har upplevt passar mig i det sammanhang och kontext jag befinner mig. Jag har inte följt en utan plockat godbitar hos i huvudsak tre teologers tankar kring profetisk predikan, Christine M. Smith, Walter Brueggemann och Barbara K. Lundblad. Famlandet blev dock till slut fyra huvudteman som jag finner relevanta för mig i sökandet efter att bli och vara en profetisk predikant i det specifika sammanhang som är mitt. I kap. 2 av denna uppsats lade jag fram dessa huvudteman som jag sen sökt hålla mig till i mina predikningar.

Det första temat rör mig själv som predikant. Att jag behöver klargöra min egen plats i den sociala ranking som ändå finns i vårt samhälle. Jag behöver i predikosammanhanget benämna mitt privilegium för att på så sätt visa att jag något sänkt kan betrakta mig själv utifrån. Det skapar både trovärdighet och perspektiv i mitt predikoförberedande arbete, att jag blir medveten om att jag är del av det som skaver i samhället och skapar orättvisa. Detta perspektiv var särskilt framträdande hos Christine M. Smith. Och det var genom att i många år få ta del av predikningar från en mängd predikanter av olika etnisk och kulturell bakgrund som hon blev varse om svårigheten för oss vita och privilegierade att benämna det som skaver i samhället, där de som inte är det har lättare för det.⁵⁵ Detta perspektiv har blivit viktigt för mig, som ögonöppnare. Däremot kan jag inte med lika stor tydlighet säga att den har varit lika viktig för projektgruppen, kanske för att de ändå vet vem jag är och vad jag står för. Men då handledare Niclas Blåder i sin respons på den första predikan tar upp att jag poängterat min privilegierade ställning och såg det som något positivt väljer jag att tänka att det har betydelse.

Nåden som utgångspunkt var det andra temat som jag fokuserade på. Det temat hämtade jag från Barbara K. Lundblad i hennes bok *Transforming the Stone*, om transformativ predikan. Detta är inte det enda hon tar upp i sin bok, men för att förändring ska vara möjlig så måste den börja i nåden, vetskapen om att vi alla är Guds älskade barn, trots att andra säger emot.

---

⁵⁵ Smith, *Preaching Justice*, s 3f.

Och nåden ska inte pratas om, den ska visas.⁵⁶ Trots att jag håller med Barbra K. Lundblad så är denna aspekt en av de svåraste att utvärdera, om ens möjlig. I den första predikan jag hade inom ramen för detta projekt så pratade jag om att vara förlåten, som utgångspunkt för att vi ska kunna vara till för varandra. Att vi med den gemensamma erfarenheten i sin tur låta någon bli förlåten för att sedan bygga det vidare i en större och större kontext och på så sätt bli den framtid av gemenskap som Gud vill att vi ska bli. Svaren från projektgruppen visar inget entydigt svar när det gäller min helhetstanke kring predikan, däremot visar deras svar att berättelsen om relationen mellan mig och min dotter var central för dem. Det var stor igenkänningsfaktor och det blottade svårigheten att ta emot förlåtelse/nåd. Barbara K. Lundblad menar att dessa bilder och berättelser av nåd ur det vanliga livet ger just förståelse och sätter ord på egna erfarenheter. Och hon menar att nådens metaforer föds just där människorna är, i deras liv.⁵⁷

Det tredje temat, som jag också finner centralt för profetisk predikan som metod är att benämna det som skaver. Det som skaver är det som hindrar Guds vilja med vår värld och med mänskligheten. Det är det som skaver som vi tar spjörn emot och som vi vill förändra. Detta tema finns hos alla tre teologer som jag har valt att fördjupa mig i och jag vill mena att detta tema är det som är gemensamt för profetisk predikan oavsett metod. Gemensamt för Christine M. Smith och Barbara K. Lundblad är att det som skaver och skapar orättvisa ofta rör kön, klass, ekonomi, ras osv och det sker i en kontext som är amerikansk och som jag uppfattar har mer tydliga gränser mellan orättvisorna än vad vi har här. Därför är det särskilt utmanande för oss där gränserna går i och ur varandra. Och ännu är jag inte på det klara om jag har hittat hela vägen fram. Responsen från projektgruppen vittnar om det. Att benämna något som skaver i vår samtid får till följd att jag anses politisk, vilket också röster utanför projektgruppen har vittnat om.⁵⁸ Även om jag finner detta tema som centralt och gemensamt för profetisk predikan oavsett metod, så är det här jag känner att jag i mina predikningar är som svagast, iallafall om man tänker på orättvisa i en den mening som de teologer jag valt att följa menar. Jag finner det fortsatt svårt att i vår föränderliga tid och i vår svenska kontext med tydlighet visa på det som skaver eftersom vårt samhälle inte är så uppdelat som i USA, även om vi kanske kan se att vi är på väg åt det hållet.

---

⁵⁶ Lundblad, *Transforming the Stone*, s 31, s 39.

⁵⁷ Lundblad, *Transforming the Stone*, s 35f.

⁵⁸ Lundblad, *Transforming the Stone*, s 18, Smith, *Preaching Justice*, s 154f.

Gemenskapen som vision och Gudsrikets möjligheter är evangeliet och perspektivet vi aldrig får glömma bort. Det är i det perspektivet som allting speglas och genom det ser vi det som står i vägen för dess möjligheter. Detta tema är det fjärde temat som jag och de teologer jag bollar mina tankar med ser som kännetecknande för profetiskt predikande. I båda mina predikningar har jag med visionen om det framtidsorienterade Gudsriket och gemenskapen som ett tecken på det. Det går en röd tråd från SPS och ut i predikan. I den första var syftet att visa på förlåtelse som en möjlig väg till gemenskap och vittne om Gudsrikets möjligheter och i den andra att visa på en hoppfull framtid, trots en orolig tid. Av det jag kan ana genom svaren från projektgruppen och handledaren har jag inte fastnat i det som skaver utan lyckats vittna om alternativa vägar att gå i en orolig tid.

4.2 Är jag en profetisk predikant relevant för min kontext?

Om jag bara lägger fokus på själva predikan och analyserar den utifrån mitt eget perspektiv så kan jag svara jakande på frågan om jag har visat på gemenskap och en möjlig värld där Gudsriket är synligt, bortom främlingsfientlighet och polarisering. När jag sedan lägger till projektgruppens svar och handledarnas svar så blir det jakande svaret mer komplext och svårtolkat. Det tycks rymmas mer i deras svar än jag kan få fram och samtidigt mindre, för vart tog det profetiska tilltalet vägen och varför vittnar deras svar inte om gemenskap och Guds framtid?

Jag har således kommit fram till att jag inte kommer att kunna svara på min frågeställning mer än att jag har predikat profetiskt med hjälp av tre teologers tankar kring profetisk predikan. Anledningen till att jag inte kan svara på frågan är för att jag inte ensam kan äga svaret eller tolka det. Detta har gett mig mycket huvudbry, för man vill ju kunna svara mot sin frågeställning. Var frågan felformulerad? Greppade jag efter för mycket? Använde jag mig av för många metoder? Är några av flera frågor som har dykt upp under resans gång.

Carina Sundberg sätter i sin avhandling *Här är rymlig plats* ord på den teoretiska delen av min uppsats. I sin avhandling studerade hon fyra olika teologer och deras respektive predikoteologier, vilka hon menade reducerade synen på predikan samtidigt som den på samma gång synliggjorde dess komplexitet.⁵⁹ I sin slutsats menar Carina Sundberg att det för en predikant är fullt möjligt att enbart luta sig mot och befinna sig hos enbart en

---

⁵⁹ Sundberg, *Här är rymlig plats*, s 10.

predikoteologi, men med risken att man blir hemmablind. Hon menar också att det kan vara en fara att använda sig av för många, då det blir alldeles för mycket att förhålla sig till i sitt arbete med predikningar. Och det är till det spänningsfältet vi som predikanter har att förhålla oss. Med ökad predikoteologisk kunskap ökar komplexiteten och medvetenheten om att det finns mer att upptäcka och samtidigt måste vi begränsa oss för att kunna ge utrymme.⁶⁰ Ett citat ur Carina Sundbergs avhandling sätter ord på det jag tycker jag upptäckt hos mig själv i mitt letande efter en profetisk metod som passar mig och min kontext. Hon skriver:

Det teologiska arbetet och predikan förutsätter varandra, för att predikan inte ska bli begränsande, utan ge rymlig plats. Predikantens ökade komplexitetsmedvetenhet bidrar till att predikan i den komplexa predikosituationen kan vara något ”mer” - ett levande ord.⁶¹

Svaret på vad detta ”mer” betyder för mina lyssnare är svårtytt, kanske just för att det är levande. Och är det kanske här jag har hamnat i fråga om jag har varit relevant för dem som hör mina predikningar? Detta ”mer” kanske inte ger några svar utan öppnar istället upp för fler frågor. I boken *Prædikenen som det tredje rum*, skriven av den danske teologen och prästen Marianne Gaarden, går hon på djupet kring detta ”mer”. När jag läste hennes bok, föll pusselbitarna på plats, både när det gäller frågeställningen och svårigheten att svara på den. I sin bok tar hon vid där detta ”mer” skapas och förklarar varför jag sedan jag släppt min predikan inte längre äger svaret på den. Det som också föll på plats var mitt val av att söka dessa personer som jag följt och betraktat för att få till ett samtal med. Det handlar helt enkelt om det som händer i det där tredje rummet.

4.3 Det tredje rummet

Marianne Gaarden menar inledningsvis i sin bok att predikoteologi traditionellt sett varit predikstolens perspektiv, vilken har dominerat den homiletiska diskursen. Detta förhållningssätt får till följd att det ska gå en röd och rak tråd från bibeltexten, via predikantens manus fram till lyssnarna och förståelsen av predikan ligger således hos predikanten själv. I och med influenser av i första hand amerikansk homiletisk kommunikationsteori, har en förskjutning skett i synen på predikan och ses numera fungera interaktivt.⁶² Det beskriver egentligen det som jag har gjort i detta projekt. Jag har använt

---

⁶⁰ Sundberg, *Här är rymlig plats*, 196ff.

⁶¹ Sundberg, *Här är rymlig plats*, s 201.

⁶² Gaarden, *Prædikenen som det tredje rum*, s 11f.

idéer av predikomodeller och jag har haft en tydlig agenda med vad jag vill. Jag har trott att jag genom dessa modeller och den tydliga agendan ska få svar på min tydliga fråga, vilket jag nu ser inte harmonierar med en interaktiv predikomodell utan med predikstolens perspektiv där jag fortsatt tror att jag äger förståelsen av min egen predikan.

I sin studie har hon intervjuat och gjort enkäter med både gudstjänstbesökare och präster. Fokus i relationen till gudstjänstbesökarna har varit att höra hur de har hört och upplevt predikan. Fokus i relationen till prästerna har varit att höra hur de ser på sin roll i predikokontexten och hur de tänker kring predikans riktning och kommunikation. Det intervjuerna och enkäterna har hjälpt henne att få syn på är det tredje rummet. Detta tredje rum är det rum där gudstjänstbesökarna tycks föra en inre dialog som ger ny mening eller en ny upplevelse som inte tycks vara begränsad till gudstjänsten och kyrkorummet utan kan fortsätta. Den nya meningen är mer än gudstjänstbesökarens erfarenheter och mer än predikantens ord. Hon konstaterar att $1+1=3$.⁶³

En viktig aspekt som Marianne Gaardner kom fram till handlade om prästens autenticitet, att prästen själv tror på sina ord, är närvarande och sig själv. Modet att inte prestera utan modet att vara i sin tro och i sitt tvivel.⁶⁴ Och jag tänker nu att utifrån de samlade svaren jag fått från projektgruppen och handledarna så har jag varit trygg, närvarande och i mig själv och min tro och har därmed i alla fall inte stått i vägen för Gud. Vi har försökt att mötas där i det tredje rummet där jag nu tänker mig att Gud och det levande ordet har sin hemvist och där ingen av oss äger tolkningsföreträde.

Detta tredje rum kallar hon också för gränsrummet, som uppstår just där i mötet mellan predikantens yttre ord och gudstjänstbesökarens inre erfarenheter.⁶⁵

Således ligger svaret på relevansen utanför både mig själv och den som hör mina predikningar, vilket egentligen är helt i linje med den profetiska definitionen av att vara framtidsorienterad. Framtiden ligger alltid utanför vårt räckhåll. Det jag däremot har vunnit via de verktyg jag nu har tagit till mig är att jag kan stödja intentionerna med mina predikningar och ta mig an den profetiska uppgiften utifrån en hög medvetenhet kring de fyra centrala teman jag tecknat. För mig som predikant är denna upptäckt både befriande och besvärande. Befriande i den bemärkelsen att jag inte ensam bär ordet. Ordet bärs också av

---

⁶³ Gaarden, *Prædiken som det tredje rum*, s 22f, 116.

⁶⁴ Gaarden, *Prædiken som det tredje rum*, s 72f.

⁶⁵ Gaarden, *Prædiken som det tredje rum*, s 93.

Guds heliga Ande och de som hör det och bär det vidare. Besvärande i den bemärkelsen att jag inte vet hur det bärs vidare in i Guds framtid.

5. Profetisk predikan – utanför kyrkan

Min huvudfrågeställning var att jag ville ta reda på vad profetisk predikan är och hur jag med hjälp av profetisk predikan som metod kan ta mig an den profetiska uppgiften samt göra den relevant i det sammanhang jag står i. Den profetiska uppgiften, som i detta fall är att visa på en framtid för mångfald och gemenskap, bortom främlingsfientlighet och polarisering.

Ytterligare en fråga som berörde huvudfrågan var att jag ville se och närma mig personer av ickekyrklig bakgrund och se hur de tar sig an den profetiska uppgiften och vad vi kan lära av varandra. Detta har jag gjort genom tre samtal med två journalister och en konstnär, verksamma i Östersund, vilka jag kommer att redogöra för nedan. Det som ligger till grund för detta närmande till det ickekyrkliga och då särskilt journalister är för att jag de senaste åren tycker mig ha sett och anat ett annat tilltal hos en del av våra journalister än tidigare. Jag uppfattar att de i viss mån har blivit mer än journalister, att de inte enbart är ute för att berätta och skildra utan att de också vill något mer. Vill förändring för att de bär på en övertygelse om att den förändring de vill få till stånd är till för det goda i samhället. Så i mångt och mycket tänker jag mig att det finns en hel del som vi delar med varandra även om de inte alltid skulle härröra drivkraften och förändringsbenägenheten till en Gudstro eller ett uttryck för sin kristna övertygelse.

Det finns många nutida exempel på detta. Jag tänker på journalisten och författaren Po Tidholm som med sitt engagemang för glesbygd i dokumentärserien *Resten av Sverige* som visades i SVT hösten 2016 sökte visa på den marginalisering som glesbygden har blivit utsatt för, men att samtidigt visa på vägar framåt för glesbygdens överlevnad.⁶⁶ Ett exempel som man inte kan gå förbi är också tv-journalisten Fredrik Önnevall som i dokumentärserien *Fosterland* som sändes i SVT 2015 gick från ord till handling, då han hjälpte en syrisk pojke att ta sig från Grekland till Sverige.⁶⁷ I ärkebiskop Antje Jackeléns pod *Prata till punkt med ärkebiskopen* får vi i ett avsnitt ta del av en intervju med journalisten Nicklas Orrenius. I varje

---

⁶⁶ "Resten av Sverige", <http://www.svt.se/resten-av-sverige/>, (Hämtad 2017-01-14).

⁶⁷ "Det var ett medmänskligt beslut", <http://www.svt.se/nyheter/inrikes/det-var-ett-medmanskligt-beslut>, (Hämtad 2017-01-14).

avsnitt samtalar man kring en bibeltext och i avsnittet med Nicklas Orrenius samtalar de kring saligprisningarna (Matt. 5:1-13). Ärkebiskop Antje Jackelén menar att journalister likt Nicklas Orrenius är det jordens salt som omnämns i Matt. 5:13. Han kan identifiera sig och se beröringspunkter med den bilden, men att drivkraften inte är den kristna övertygelsen utan övertygelsen om något större som är gott.⁶⁸

Nicklas Orrenius uttrycker i sitt samtal med ärkebiskop Antje Jackelén en avsaknad av den kristna övertygelsens drivkraft i sitt arbete. Den blir också synlig i samtalen som jag nedan kommer att redogöra för. Jag tänker att detta delvis har sina rötter i sekulariseringen, det som David Thurfjell belyser i sin bok *Det gudlösa folket* i kapitlet *Hur "kristen" kom att bli ett ord som gäller andra*. Han menar att i övergången från att ha varit statlig myndighet till att bli ett samfund bland andra så har inte Svenska kyrkan lyckats positionera sig och behålla tolkningsföreträdet gällande begreppet kristen. Han skriver:

Angripen av väckelsekristendomen med dess snäva kristendomsförståelse å ena sidan, och av sekulära debattörer med liten känslighet för inomkristna variationer å den andra, samt internt djupt kluven i fråga om kyrkosyn, förmådde inte statskyrkan upprätthålla ett inklusivt kristendomsbegrepp i de breda folklagren. Paradoxalt nog har väckelsekristendomen och vänstersekularismen gjort gemensam sak i denna utveckling.⁶⁹

Men kanske är det så att vi i den tid vi lever nu, när allt verkar skifta, erövrar ett nytt kristendomsbegrepp eller omfamnar den "goda" drivkraften och ser den som ett verk av Gud och Guds vilja med vår värld. Att vi möts där i brytpunkten eller vid gränlandet och ser något nytt.

Med utgångspunkt i det jag ovan beskrivit, visste jag redan i mina allra första tankar kring denna uppsats att jag ville samtala med personer utanför kyrkans värld och som jag uppfattade var viktiga röster i vår samtid och som verkade för detta "goda". Personer som vågade benämna svåra dilemman, ställa upp för orättvisor och var orädda. Hur detta sedan skulle kopplas ihop med det jag ville med uppsatsen har varit mer eller mindre klart under den här processen. Men när jag nu har kommit fram till det tredje rummet och stannat upp vid gränlandet blir allt tydligt för mig. För summan av deras arbeten, samtalen vi hade tycks också rymma något "mer". Summan av allt blev liksom att det blev ännu mer levande för mig

---

⁶⁸ Pod Prata till punkt med ärkebiskopen, <http://svenskakyrkan.libsyn.com/17-niklas-orrenius>, (Hämtad 2017-01-14).

⁶⁹ Thurfjell, *Det gudlösa folket*, s 65.

efter våra samtal. Jag har lärt av dem och de har lärt av mig och när vi möttes så föddes något nytt, något ”mer” som ingen av oss äger svaren till.

5.1. De tre samtalen

Min intention var att ha samtal med fem officiella personer, verksamma i och omkring Östersund och som jag som betraktare har funnit bära på profetiska element som jag är nyfiken på. Det blev, av omständigheter både i och utanför mig själv, till slut tre samtal. Jag kommer inledningsvis att ge en bakgrundsbild av de personer jag haft samtal med, för att på så sätt visa varför jag har valt ut just dessa tre och vad det är hos dem som jag har funnit intressant och berikande för mig i sökandet efter hur jag kan predika profetiskt i min specifika kontext.

Jag har inte tänkt att dessa samtal ska vara och ses som empiriskt grundade i en studie utan mer visa på tendenser och korn av igenkänning och som en del av mitt eget pågående lärande. Därför vill jag att samtalen ska få vara en del av denna uppsats och som en del av sökandet efter ett profetiskt tilltal relevant för vårt samhälle som är den kontext jag predikar in i. Trots avsaknaden av empiri, så tänker jag att samtalen ändå säger någonting, kanske på grund av deras öppenhet eller för att vi möts där i gränslandet mellan min kristna tro och deras övertygelse om det goda.

5.1.1 Susanne Kvarnlöf, fotograf och journalist vid Östersundsposten

Jag vet inte hur länge Susanne Kvarnlöf har jobbat som fotograf och journalist på Östersundsposten, men jag vet när jag började intressera mig för hennes arbete, ett arbete som hon ofta har gjort tillsammans sin journalistkollega Stefan Nolervik. Det hela började med att dessa två en novemberdag redan 2013 åkte till Grytans flyktingförläggning som ligger knappa milen utanför Östersund. De åkte dit med rädsla och en känsla av obehag. Men de visste vad de ville, och det var att skildra och berätta hur livet som flykting i Sverige kan se ut.⁷⁰ Det där första mötet med flyktingarna på Grytans flyktingförläggning blev en ögonöppnare och början till en serie om flyktingar och om de romska tiggarna som hade kommit till Östersund.

---

⁷⁰ ”I en annan del av Jämtland”, Publicerad 16 november 2013 <http://www.op.se/allmant/jamtland/i-en-annan-del-av-jamtland>, (hämtad 2017-02-28).

Det där skedde under 2013-2014 och i en intervju i Mittmedias tv-kanal berättar Susanne Kvarnlöf och Stefan Nolervik om den där ögonöppnaren och hur de känner att deras berättande faktiskt har gjort skillnad, till det bättre och att det skillnaden har blivit deras drivkraft.⁷¹

Under åren som har gått sedan den artikelserien har jag följt Susanne Kvarnlöfs arbete i media. Inte så att jag har lusläst alla artiklar, eller tittat på alla fotoreportage utan mer haft henne i åtanke som en intressant röst. Och jag tycker att jag ser dragen från den där första ögonöppnaren i det mesta hon gör, att hon vill berätta en berättelse, men inte bara för berättelsens skull utan för att berättelsen är sådan att den kan göra skillnad till det goda. Och detta var utgångspunkten för att jag ville få till detta samtal med Susanne Kvarnlöf. Samtalet ägde rum den 2 november 2016. Jag är fetstil och Susanne Kvarnlöf är normalstil.

Vad är det som driver dig i ditt jobb?

Att få berätta en berättelse. Nyfikenheten till människor. Nå läsaren med berättelsen.

Blir ni påverkade av den mediekris som nu drar fram? Är det vissa berättelser som blir mer angelägna att berätta utifrån att ni tappar läsare?

Nä, absolut inte. Vi drivs av lust och engagemang och det finns ingen historia som är mer angelägen än andra och det finns ingen påtryckning från ledningshåll. Däremot behöver vi se över hur vi når ut. Fler kanaler för att kunna överleva. Jag har funderat många gånger om jag inte ska byta bana pga krisen. Men nä, det är det här jag vill. Jag vill berätta. Och i botten så utgår jag från mig själv, min egen erfarenhet och på så vis närmar jag mig de människor jag möter. En kollega sa till mig en gång. ”Ta inte dig själv på så stort allvar!” Det tog många år att ta reda på vad det egentligen betyder. Men det är nog det. När jag inte tar mig själv på så stort allvar så blir jag heller inte så självupptagen utan har därför lättare att nå människan.

Vad är det du vill med ditt berättande? Är det att berätta berättelsen eller finns det något mer?

Jag vill ju naturligtvis förändra världen. Jag vill att läsaren ska få syn på saker som skaver i samhället och få till en förändring. Och i botten handlar det om människosyn. Men jag går inte så långt som min kollega som du nog egentligen skulle prata med. Han berättar inte bara utan ger sig också i kast med att argumentera med sina motståndare på sociala medier. Väjer

---

⁷¹ ”Besöket som blev en ögonöppnare”, Publicerad 2014-05-20 <https://mittmedia.solidtango.com/video/besoket-som-blev-en-ogonoppnare>, (Hämtad 2017-01-19).

inte för rasister utan svarar med fakta. Han har ett budskap som han vill få ut. Han vill förändra världen. Han kallar sig inte längre för journalist utan krönikör, bloggare. Han kan man inte sätta på att bevaka ett kommunmöte.

”Du har mycket på ditt samvete du!”, sade en kursledare jag hade en gång när han tittade på råmaterial av foton jag hade tagit. Genom att kolla igenom fotografier så kan man ana den stora berättelsen bakom, som fotografen vill berätta. Och i mitt fall så såg han samvetet. Han såg att jag drivs av att vi måste förändra världen till det bättre.

Om inte vi hade berättat om flyktingarna och tiggarna så hade ingen gjort det. Det vet jag. Och nu är det tyst.

5.1.2 Linda Petersson, konstnär

Linda Petersson är utbildad mellan 2000 och -2005 vid Kungliga Konsthögskolan i Stockholm och har en magisterexamen i frikonst. Hennes konst har alltid rört sig i gränsland och i brytpunkter. Hennes intresse för existentiella frågor har också präglat hennes arbeten. Bland annat har hon gjort ett fotoprojekt hon kallar Domedagsprofetior. 2015 gjorde vi också ett gemensamt projekt i samband med Internationella kvinnodagen då hon gjorde en tillfällig altartavla till Gamla kyrkan i Östersund, föreställande Tamar (2 Sam 13:1-14).⁷²

Samtalet mellan mig och Linda Petersson ägde rum den 14 november 2016. Jag är fetstil och Linda Peterson är normalstil.

Varför var det just konstnär du blev?

Ja, det fanns inget annat alternativ. Konstnärskapet har inga gränser. Det finns en öppenhet i konstnärskapet som jag inte finner någon annanstans. Som exempel. Jag har en vän som är psykolog, men som blivit utsatt för en våldtäkt. Hon vet och är beläst på hur man bearbetar det, men när det helt plötsligt gäller en själv så blir det något annat. Hon har läst att en iscensättning av en upplevd våldtäkt kan vara helande och läkande, men det är obeprövat. Men om vi gör det som ett konstprojekt, så blir det en annan sak. Så jag hjälpte henne med det. Jag filmade och utsatte henne för de kränkande ord som våldtäkten innebar. Tanken var inte att det skulle bli ett verk som vi ställer ut, men nu när vi gjort det och sett projektet så funderar vi ändå på att ställa ut, för det var precis som hon trodde, både helande och läkande.

---

⁷² Om Linda Petersson, <http://lindapetersson.se/>, <http://www.ltz.se/kultur/konst/sanning-i-konstens-namn>, (hämtad 2017-02-28).

Och att visa konstprojektet skulle kanske innebära en viktig aspekt i våldtäktsdebatten som pågått den senaste tiden.

Vad är drivkraften i ditt konstnärskap och vad tänker du dig att konstens roll är?

När jag går igång på ett konstprojekt så finns det alltid två drivkrafter som engagerar mig. Det är både det estetiska och det känslomässiga och det är också det som jag vill gestalta i min konst. Jag vill ändra stereotypa förhållningssätt. Konstens roll på ett generellt plan är att vända och vrida på perspektiven och utmana betraktaren. Inte ge ett svar utan utmana. Och för mig personligen så tänker jag mig alltid min konst som ett samtidsdokument som vill röra om lite.

Det som driver mig just nu och som jag också sökt stipendium för är ett feministiskt projekt som startade i samhällets syn på kvinnor i vår stad som blossade upp under de där månaderna när det var så många överfall på kvinnor och polischefen gick ut och sa att stan inte var säker och uppmanade kvinnor att hålla sig hemma, när han egentligen borde ha uppmanat männen att stanna hemma, så att kvinnorna kunde känna sig trygga. När jag tänker kring detta projekt, som jag hoppas blir av, så är konsten det sofistikerade sättet att kritisera ett fenomen i samhället såsom detta.

Så jag tänker mig att mitt uppdrag som konstnär är att upplysa om en situation och genom konsten förändra, ja, det liknar ju egentligen predikans roll. Att man berättar en berättelse för att få till en förändring.

Skulle du utifrån det du berättat om ditt konstnärskap hålla med mig om att konst kan vara profetisk?

Ja, absolut. Konst är göra liv av orden. När jag sökte in till Kungliga konsthögskolan så sökte jag in på måleri. Sen har jag nästan inte målat. Jag hittar aldrig ron, för jag har så många strider jag först måste utkämpa. Och det gör jag genom mina videoprojekt och foton. Jag ser mig själv som en krigare.

5.1.3 Malin Palmqvist, kulturjournalist och teaterkritiker på Länstidningen Östersund

Malin Palmqvist är en av två initiativtagare och redaktörer för en serie alternativa guideböcker. Den första kom ut 2013 och heter *Den dolda staden*. Då handlade det om Östersund. Den följdes sedan av en likadan fast då om Sundsvall och 2015 kom *Det dolda*

landskapet ut, en alternativ guidebok till Jämtland och Härjedalen. Gemensamt för alla dessa guideböcker är att de bygger på helt vanliga människor inskickade minnen som är knutna till specifika platser i staden och landskapet och som redaktörerna själva uttrycker det: "... allt det där som saknas i den offentliga historieskrivningen, alla privata minnen av väldigt obetydliga och helt livsavgörande händelser som formar människors liv."⁷³ För mig som är nyfiken på människor och på deras livsberättelser har sedan den första boken kommit ut varit oerhört intresserad av idén och drivkraften. Jag har sett att de har fått nys om någonting, för de har fått människor att öppna sig, dela med sig av sina liv och berättat. Därför ville jag få till ett samtal i all enkelhet med Malin Palmqvist. Det samtalet ägde rum den 16 november 2016. Jag är fetstil och Malin Palmqvist är normalstil.

Vad är det som driver dig i ditt arbete?

Det är att få det osynliga att bli synligt. Och då tänker jag mest utifrån en lokal nivå. När jag tänker på kulturjournalistikens roll, så ser jag det som att våra recensioner och bevakningar blir viktiga i det offentliga samtalet kring konst, kultur, teater mm. De blir del i det samtal kring hur våra skattemedel används. Jag ser det ur ett rättviseperspektiv.

När du blickar tillbaka på ditt arbetsliv. Vilken är den röda tråden?

Jo, men det är det som jag sade allra först. Att berätta de osynligas berättelse. I projekten "Den dolda staden" och "Det dolda landskapet" så var det just det. Då, när vi bad alldeles vanliga människor skicka in sina berättelser knutna till speciella platser i vår stad och i vårt landskap, till denna annorlunda sevärdhetsbok. Synliggörandet är agendan, varken mer eller mindre. Det är inte att jag vill förändra samhället med det som jag gör. Jag vill kort och gott berätta om det vardagliga, det osynliga och alldeles vanliga. Och på nåt vis så tänker jag mig att det balanserar upp allt det andra som syns i media av sensationer och skandaler.

När du tänker på gudstjänst och kyrka och tänker på det som du gör. Finns det några beröringspunkter, tänker du?

Ja, när det gäller predikan så tänker jag mig att det finns det även om agendan för predikan har sitt ursprung i Bibeln och Gud. Men jag tänker mig att krönikan har lite den rollen. För i en krönika så betraktar man sin samtid och omgivning och försöker tolka den och göra den relevant för de som läser den.

---

⁷³ <https://dendoldastaden.wordpress.com/about/>, (hämtad 2017-02-28).

Jag började egentligen i teaterns värld, både som amatörskådespelare och sedan som teaterkritiker. Teatern har ju det gemensamt med gudstjänsten att det är något flyktigt. Det äger rum här och nu, inte sen. Det blir som att gå in i ett konstverk som en betraktare och lite så tänker jag mig också att det är med gudstjänsten.

5.1.4 Kort summering och reflektion av samtalen

När jag nu speglar samtalen i relation till det jag har gjort under denna resa och process så ser jag att det var i det tredje rummet vi möttes när vi samtalade. Det förstår jag först nu. Jag hade anat det profetiska tilltalet hos dem, som de inte visste att de hade. Med min Gudstro och med min erfarenhet läser jag in en ny betydelse av innebörden eller intentionen som journalisten eller konstnären kanske hade för avsikt att förmedla. Denna innebörd ersätter inte intentionen men den skulle heller inte vara något utan min förståelse. Mötet oss emellan ger något nytt. Det blir det där tredje rummet, som Marianne Gaarden talar om. Så det tredje rummet eller gränsummet som hon också kallar det, tänker jag inte bara uppstår i mötet mellan predikantens yttre ord och gudstjänstbesökarens inre erfarenheter, utan också när konstnärens tavla möter betraktarens inre erfarenheter och journalistens tanke med texten möter läsarens inre erfarenheter eller om man så vill när predikanten som vill vidga sitt perspektiv och vill samtala om det för att på så sätt vidga språket i sina predikningar.⁷⁴

Om jag nu speglar dessa tre samtal mot de fyra teman jag finner centrala för profetisk predikan, så finns det både beröringspunkter men också skillnader. Beröringspunkterna är att visa på det som skaver i samhället och ge en ny riktning och förändring till det bättre. Som jag uppfattar det finns det en hög medvetenhet kring den egna rollen och vad den har för betydelse för tilltalet. Däremot är det mer otydligt om det går att visa på att nåden är utgångspunkten till förändring. Här tycker jag mig ana mitt eget dilemma även hos dem. Att vi tror att vi själva äger svaret till om tilltalet har landat där vi ville att det skulle landa. Det framtidsorienterade är centralt, men riktningen mot Gudsriket saknas och gemenskap som begrepp tycks inte vara i fokus.

Det finns helt klart saker vi kan lära av varandra och jag tror att det är viktigt att se att vi är flera som verkar för det goda i samhället och tar oss an den profetiska uppgiften. Att vi möts där i brytpunkten eller vid gränslandet och ser något nytt.

---

⁷⁴ Gaarden, *Prædiken som det tredje rum*, s 93.

5.2. Resan till Gränslandet

Vi kommer aldrig äga svaren till hur vårt profetiska uppdrag landar, men om vi vågar mötas där i det tredje rummet, i gränsrummet, så kommer vi upptäcka att vi inte är ensamma i vårt profetiska uppdrag för vår samtid och framtid. Vi kommer att upptäcka att det berikar och blir till något ”mer” och levande. Så långt har jag kommit i denna resa som egentligen inte har någon början eller något slut.

I *Katedralens hemlighet* målar Bengt Kristensson Uggle en bild av vad det är att befinna sig vid en gräns eller i närheten av en. Han menar att det är vid gränsen som den nya världen föds. Till sin hjälp i målandet av den där bilden så tar han hjälp av Luleåbiskopen Hans Stiglunds självbiografiska och teologiska betraktelse *Gränslandet* och konstaterar samtidigt att när Gud möter människor i Bibeln så är det ofta vid en gräns.⁷⁵

Så nu stannar jag här vid gränsen i det tredje rummet och väljer att citera Hans Stiglund ur hans fastebok *Gränslandet*.

Min gode vän, författaren Bengt Pohjanen, har formulerat och beskrivit gränsen i Tornedalen, inte som en linje utan som ett tredje rum. Ett rum där människor möts och livet delas och relationer skapas. Streck och linjer som ritas av maktens människor kan aldrig stänga rum. Så kan jag också tänka om varje mänskligt möte. Vi möter varandra med möjlighet att dela ett tredje rum med varandra. Det gäller oss som enskilda människor, men också mötet mellan kyrkor, traditioner och nationer. Någon har sagt att artrikedomen i växt- och djurlivet är som störst just i gränsland. Där hav möter strand, och äng möter skog. Om de är så även i våra medmänskliga möten, behöver vi våga närma oss gränslandet till den andre, upptäcka det tredje rummet, kammaren där jag kan bli berikad av den andre och dela med mig av mitt.⁷⁶

6. Sammanfattning

Syftet med denna uppsats var att arbeta med profetisk predikan i hopp om att finna en möjlig väg att möta och hantera det som händer när församlingen går från att vara relativt homogen och introvert till att bli en mångfald av nationaliteter och kulturer, samtidigt som den tid vi lever i är en tid präglad av polarisering, ökad främlingsfientlighet och social orättvisa.

---

⁷⁵ Kristensson Uggle, *Katedralens hemlighet*, s 211, 217.

⁷⁶ Stiglund, *Gränslandet*, s 11f.

Den profetiska uppgiften i det sammanhanget ser jag som att visa på att Gud kan och vill visa på en alternativ framtid, bortom polarisering och främlingsfientlighet. En framtid av mångfald och gemenskap. Den profetiska uppgiften är grunden för den frågeställning som jag sedan formulerade. Att jag ville ta reda på vad profetisk predikan är och hur jag med hjälp av profetisk predikan som metod kan ta mig an den profetiska uppgiften samt göra den relevant i det sammanhang jag står i. Ytterligare en fråga som jag också ville fundera kring och som berörde den första men som jag mer ytligt kom att beröra är hur personer med ickekyrklig bakgrund tar sig an den profetiska uppgiften i sina sammanhang och vad vi kan lära av varandra.

För att svara på huvudfrågan har jag genom litteraturstudier närmat mig profetisk predikan som metod, både ur ett historiskt perspektiv samt via teologerna Christine M. Smith, Barbara K. Lundblad och Walter Brueggemann genom vilka jag har mejslat ut fyra teman centrala för profetisk predikan i min kontext. Det första är att reflektera över sin egen roll, både som predikant men också utifrån sin position i samhället. Det andra är att för att en förändring ska bli möjlig så måste förändringen börja i nåden. Det tredje är att peka på den sociala orättvisan, visa på det som skaver. Det fjärde ger riktningen framåt där vi visar på möjliga framtidsvägar, Gudsriket och gemenskapens möjligheter.

Detta har jag sedan prövat praktiskt genom två predikningar under hösten 2016 som jag tillsammans med en församlingsprojektgrupp, handledare Niclas Blåder och genom egna reflektioner har utvärderat.

I slutsatsen kom jag fram till att jag delvis kan svara på min huvudfrågeställning, att jag predikat profetiskt utifrån en metod, men att det utifrån det samlade tankarna från såväl församlingsprojektgrupp som handledare var mer osäkert om det profetiska tilltalet landade hos dem. Jag kunde dock visa genom prästen Marianne Gaardens bok *Prædikenen som det tredje rum* att anledningen till det osäkra svaret gällande det profetiska tilltalet, ja egentligen alla predikningar oavsett tilltal blir innebörden en ny när predikan möter dess lyssnare. Hon menar att det blir en ny mening och innebörd som är mer än gudstjänstbesökarens erfarenheter och mer än predikantens ord. Hon konstaterar att $1+1=3$.⁷⁷

Tankarna kring det tredje rummet gav mig svar på varför jag i min frågeställning också ville fundera kring hur ickekyrkliga personer tar sig an den profetiska uppgiften och vad vi kan lära av varandra. Utifrån detta hade jag öppna samtal med tre personer, två journalister och en

---

⁷⁷ Gaarden, *Prædikenen som det tredje rum*, s 116.

konstnär där de för mig fick berätta om hur de ser på vad som driver dem och hur de ser på sitt uppdrag. Jag speglade våra samtal genom de fyra teman för profetisk predikan jag funnit och kunde se att det fanns beröringspunkter men också skillnader. Det framtidsorienterade är centralt och viljan till att förändra och peka på social orättvisa, men nåden och Guds vilja med vår framtid är inte i fokus. Jag landar i att vi kan lära av varandra om vi tillåter att våra vägar möts, där i det tredje rummet, vid gränslandet där något nytt kan bli till.

7. Summery in English

The purpose of this thesis was to work with prophetic preaching in the hope of finding a way to meet and deal with what happens when a congregation goes from being relatively homogeneous and introverted to be a diversity of nationalities and cultures and at the same live in an era of polarization, increasing xenophobia and social injustice.

The prophetic task in this context, as I see it, is to show that God can and will demonstrate an alternative future, beyond polarization and xenophobia. A future of diversity and community. I formed the main question for this thesis based on the prophetic task. I wanted to find out what prophetic preaching is and if the using of a prophetic sermon method can take on the prophetic task and make it relevant in my context. Another question that concerned the first, but more briefly as is how people with non-church background takes on the prophetic task in their context and what we can learn from each other.

To answer the main question I have through literature studies approached prophetic preaching as a method, both from a historical perspective as well as via the theologians Christine M. Smith, Barbara K. Lundblad and Walter Brueggemann through which I have carved out four themes central to prophetic sermon in my context. The first is to reflect on our own role, both as a preacher but also according to our position in society. The other is that for change to be possible, change must begin in grace. The third is to point out social injustice. The fourth gives a direction forward, where we show the possible ways to the future, the realm of God and community.

This I have since tried practically through two sermons in the fall of 2016. I have then with a church project, supervisor Niclas Blåder and through own reflections evaluated the sermons.

In the conclusion I came to understand that I can partly answer my main question. I have preached prophetically on basis of a method. But based on the evaluation of both the parish project as the supervisor Niclas Blåder and my own evaluation I became more uncertain about how the prophetic speech landed with them. However, through the book *Prædikenen som det tredje rum* (The sermon as a third room) written by the priest Marianne Gaarden I could point the reason for the uncertain answer regarding the prophetic speech. She means that all sermons have a new meaning when the sermon meets its listeners. She believes that there will be a new meaning and significance that is more than worship the visitor experience and more than the preacher's words. She notes that $1 + 1 = 3$.⁷⁸

The idea of the third room gave me answers as to why I also wanted to consider how non-religious people take on the prophetic task and what we can learn from each other. Based on this, I had open conversations with three people, two journalists and one artist where they told me what drives them and how they see their mission. I reflected our conversations through the four themes of the prophetic sermon method I have found and could see that there were similarities but also differences. The future-oriented was central and the will to change and point to social injustice, but grace and God's will for our future where not in focus. I landed in that we can learn from each other if we allow our roads meet, there in the third room, at the borders where something new can be added.

---

⁷⁸ Gaarden, *Prædikenen som det tredje rum*, s 116.

7. Litteraturlista

Böcker:

Andersson, Greger; Boström, Lennart; Eriksson, Larsolov; Viberg, Åke *Profeterna En guide till Gamla testamentets profetiska böcker*, Bokförlaget Libris, 2003.

Bonhoeffer, Dietrich *Liv i gemenskap* (org. Titel Gemeinsames Leben), översättning Ingemar Lindstam, Bokförlaget Libris, Örebro, 1984.

Brueggemann, Walter *The Prophetic Imagination Second Edition*, Augsburg Fortress, Minneapolis, 2001.

Craig, Mary *De vågade allt*, Originalets titel: *Candles in the Dark*, översättning: Kerstin Gårsjö, Bokförlaget Libris, Örebro, 1984.

Gaarden, Marianne *Prædikenen som det tredje rum*, Forlaget Anis, Frederiksberg, 2015.

Kristensson Ugglå, Bengt *Katedralens hemlighet Sekularisering och religiös övertygelse*, Artos & Norma bokförlag, Skellefteå, 2015.

Kraukalis, Martin *Martin Luther – liv och verk*, Larsons förlag, Täby, 1999.

Lundblad, Barbara K. *Transforming the Stone Preaching through resistance to change*, Abingdon Press, Nashville, 2001.

Luther, Martin *Bordssamtal*, Originalets titel: *Tischreden*, översättning: Daga Asplund, Ronzo Boktryckeri, Stockholm, 1957.

Luther, Martin *Om en kristen människas frihet*, översättning: Gunnar Hillerdal, Diakonistyrelsens Bokförlag, Stockholm, 1964.

Ottensten, Maria & Johansson, Tina *Predikan växer fram*, Verbum, Stockholm, 2010.

Smith, Christine Marie *Preaching Justice Ethnic and Cultural Perspectives*, Wipf and Stock, Eugene Oregon, 1998.

Smith, Christine Marie *Preaching as Weeping, Confession and Resistance Radical Responses to Radical Evil*, Westminster/John Knox Press, Louisville Kentucky, 1992.

Stiglund, Hans *Gränslandet*, Verbum, Stockholm, 2012.

Stolt, Birgit *Martin Luther Människohjärtat och Bibeln*, Artos & Norma bokförlag, Skellefteå, 2016.

Sundberg, Carina *Här är rymlig plats. Predikoteologier i en komplex verklighet*. Doktorsavhandling. Karlstad University Studies 2008:14. Universitetsstryckeriet, Karlstad, 2008.

Thurfjell, David *Det gudlösa folket De postkristna svenskarna och religionen*, Molin & Sorgenfrei, 2015.

Tubbs Tisdale, Leonora *Prophetic Preaching A Pastoral Approach*, Westminster/John Knox Press, Louisville Kentucky, 2010.

Källor internet:

Besöket som blev en ögonöppnare (Publicerad 2014-05-20),
<https://mittmedia.solidtango.com/video/besoket-som-blev-en-ogonoppnare>, (hämtad 2017-01-19).

Det var ett medmänskligt beslut
<http://www.svt.se/nyheter/inrikes/det-var-ett-medmanskligt-beslut>, (Hämtad 2017-01-14).

Drevfjäll, Ludvig *Flyktingar vägrar gå av bussen* (publicerad 31 dec 2014),
<http://www.expressen.se/nyheter/flyktingar-vagr-ar-ga-av-bussen-vid-boende/>, (hämtad 2017-02-28).

Gröning, Lotta *Jag tycker att deras protester är befriande* (publicerad 2 jan 2015),
<http://www.expressen.se/kronikor/lotta-groning/jag-tycker-att-deras-protester-ar-befriande/>, (hämtad 2017-02-28).

I en annan del av Jämtland (Publicerad 16 november 2013),
<http://www.op.se/allmant/jamtland/i-en-annan-del-av-jamtland>, (hämtad 2017-02-28).

Om Barbara K. Lundblad
<https://myunion.utsnyc.edu/barbaralundblad>, (hämtad 2017-01-15).

Om Claudio Carvalhaes
<http://www.claudiocarvalhaes.com/about-me/>, hämtad 2017-02-28).

Om *Den dolda staden*
<https://dendoldastaden.wordpress.com/about/>, (hämtad 2017-02-28).

Om Hej Främling

<http://www.hejframling.se/om-oss/#faq>, <http://www.op.se/noje/tv/dokumentaren-om-hej-framling-visas-pa-svt-nasta-vecka-har-alltid-haft-en-filmkamera-med-oss> (hämtad 2017-02-28).

Om Linda Petersson

<http://lindapetersson.se/>, <http://www.ltz.se/kultur/konst/sanning-i-konstens-namn>, (hämtad 2017-02-28).

Om Stora kyrkan

https://sv.wikipedia.org/wiki/Stora_kyrkan,_%C3%96stersund (hämtad 2017-02-28).

Om Walter Brueggemann

https://en.wikipedia.org/wiki/Walter_Brueggemann, (hämtad 2017-02-28).

Polisen varna kvinnor i Östersund för att gå ut (Publicerad 7 mars 2016)

<http://www.svt.se/nyheter/lokalt/jamtland/polisen-varnar-kvinnor-i-ostersund-for-att-ga-ut>, (hämtad 2017-02-28).

Prata till punkt med ärkebiskopen. Podradio,

<http://svenskakyrkan.libsyn.com/17-niklas-orrenius>, (Hämtad 2017-01-14).

Resten av Sverige, dokumentärserie,

<http://www.svt.se/resten-av-sverige/>, (hämtad 2017-01-14).

Statistik rörande flyktingströmmar och asylsökande i Sverige 2015,

<https://www.migrationsverket.se/Om-Migrationsverket/Nyhetsarkiv/Nyhetsarkiv-2016/2016-01-01-Nastan-163-000-manniskor-sokte-asyl-i-Sverige-2015.html>, (hämtad 2017-02-28).

Ännu ett kvinnoöverfall i Östersund. 18-åring attackerades av utländsk man,

<http://avpixlat.info/2016/03/12/annu-ett-kvinnooverfall-i-ostersund-18-aring-attackerades-av-utlandsk-man/>, (hämtad 2017-02-28).

Övriga källor:

Församlingsinstruktion Svenska kyrkan Östersund

Antogs av kyrkofullmäktige 2015-11-11. Information hämtad ur Svenska kyrkans diarieförteckning Dnr ÖF 2014-23-600.